

Karel Lastovka,
právník, Jaroměř

Foto: České

Knihovna Univerzity prof.
Dra K-R. A L/ŠTOV/KY

13-C-160

PRAMENY

církevního práva.

Dle přednášek

prof. Dra Emila Otta.

KNIHOVNA

oddělení

Autorisované vydání.

Opramenech práva
církevního.

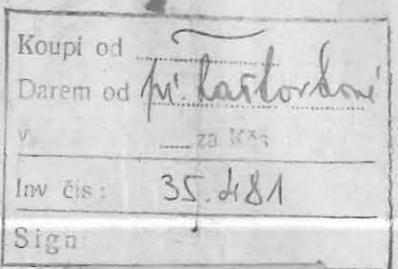
S. I. Zvod.

Právo církevní rozděluje se od práva světského různým směrem:

(1) Co do obvodu působnosti aneb co do rozsahu territoriálního; neboli právo církevní současně s postupným rozširováním se výry křesťanské platnosti dojítí má po celé zemi, světské však právo původy platí jen v některém aneb jen několika určitých státech.

(2) Co do vzniku svého; neboli právo světské plyně ze dvou zřídel: ze záákona - lex - a z práva obyčejového - consuetudo - , oproti tomu však předpis círk. práva neplatí se pouze z těchto dvou zřídel, nýbrž i ze slov zakladatele církve původ svých váží, jenom takto původu božského.

(3) Co do prostředků, jimiž řešení právních předpisů vymkovat lze; neboli církev postrádá práva, aby přímo hmotně domcovala příslušníky své

ku řízení platných pravidel právních; oproti tomu určitě stát takovýchto donucovacích prostředků vživá. Pokud k provedení předpisů práva církevního potřebí ještě donucovací moci oproti osobám anebo předmětum majetkovým, vyhledávat musí církev pomocí státu - brachium sacerdotale.

§. 2.

Právo církevní dle původu svého jest:

1. jus divinum (právo božské), totiž jisté právní předpisy spočívají v pravdách víry pímo založeném církve zjevených; aneb

2. jus humanum (právo lidské), které opět byti může:

a. lex, či zákon, tvoří-li je příslušný zákonodárci výslovným projevem zavazující vše své, aneb

b. ius consuetudinarium, právo obyčejové, sestříli církve téhož právního pravidla stále při těchž poměrech právních.

§. 3. O právu božském.

Ačkoliv zakladatel církve sám neexistoval nám

nizádných spisů, přece výroky jeho o právních poměrech obsaženy jsou v t. zv. pismu svatém.

Obecný církevní sněm Tridentský (1545-1563) ve IV. sezení svém vytáhl doprovodná seznam spisů, které za pravé části sv. písma prokládati sluší (decreturn de canonice scripturis).

Usnesení toto potvrzeno bylo posledním obecným sněmem církevním, t. zv. Vatikánským usnesením ze dne 24. dubna 1870.

Rovněž jenž Tridentský obecný sněm nejrozšířenější latinský překlad sv. písma, spořízený totiž sv. Jeronymem, jenž nazývaný byl versio s. translatio vulgata, prohlásil za překlad authenticí, dle katerého citovati sluší (decreturn de editione et usu librorum sanctorum).

Právní pravidla zahádající se na výrocích zakladatele, církve nemohou změněna neb zrušena být ani paperem o sobě, ani usnesením se nějakého obecného koncilu, jež by schváleno bylo paperem, ani konečně odpovídajícím obecným právem obyčejovým.

§. 4. O právu zákonnému (lex).

Právo zákonodárné či legislaciní přísluší v církvi.

pokud jde o jus commune, jednak papeži o sobě,
jednak papeži společně s obecním sněmem, církevním;
pokud se týče práva partikularního, přísluší t. zv.
^{hierarchií, faktu provincie}
provincialnum sněmum círk. a jednotlivým bisku-
pům; a konečně
pokud běží o upravování vnitřních poměrů členů
církevních korporací, přísluší těmto korporacím.

§. 5. O obecných sněmech církevních (concilia ecumenica).

Philips: Fundat. D. Riwianensis II. §. 87.

Hinschius: Riwianensis III. odd. 2. dr. 603.

Hefele: Gedenk der Concilien.

Vydání: Mansi: sac. conciliorum nova et am-
plissima collectio (Blažejovský).

Obecným sněmem církevním slouží rozuměti shro-
máždění episkopatu celého světa svolané, aneb aspoň
uvázané papežem, jakožto hlavou církve, k poradě a
usnesení, se o ^{dogmata} zásadach víry a o pravidlech práva
v celé církvi platícího.

Sboru tyto nesestupují se pravidelně v určitých
obdobích snad zákonem stanovených, nebož jen
výnimečně dle potřeby. Vážný neplatí systém parlamentární

Zvláštní forma solemni pro svolání není v právu
ne osobním rodu, i pro synaj rodu, ^{indictionis}
předepsána. Svolání stavá se bullou. Pravo svolání pří-
sluší dle nynější doktriny církve jedině papeži, usnes-
ní nejstarších sněmů obecných, které byly svolány od
vládců cařhradských, dosla závazné moci teprve uzná-
ním papeži, posloubně jako uvesení sněmů obecných
svolaných ve středověku k odstranění schismatu pod
kardinálu.

Učastník v koncilu ecumenickém, s hlasem
rozhodujícím - cum voto decisivo - podle práva círk-
jov:

(1.) ^(osém i arabi biskupové) všecky biskupové, kteří však tak ustanoví vloždu v církvi ve vyházeném jin izemí. Prisahou,
interou skládají biskupové při nastupování svého ū-
řadu papeži, zavázání jow biskupové ostanoviti se
na koncil, nevadí-li jím v tom právem církevním
uznána překážka (nemoc, vysoké stáří, internování,
vězení, ^{dispense papaz i ka} potřeba ^{Raymundo III. Blud.} plna ^{v diocesi} přítomnosti), vyto-
vati až do skončení koncilu a voláště nevadíli-
tis, leč udělí-li jím papež dovolenou. Zástupci bi-
skupů - procurotores episcoporum - , kteří na star-
ších sněmech byvali připouštěni, na posledních kon-
cilech ^{Velek} byli připouštěni jen s hlasem poradním - vo-
tum consultationum. - Tělikož t. zv. proclati cum
na. T. d. snemu 18. září byl a dle jiného práva,

jurisdictione quasi episcopali sanguinari postaveni
biskupium podobne, povívají také práva navštěvo-
vat koncil a vykonávat při poradách hlas roho-
dujici. Sporno jest, zda-li též t. zv. biskupové světici-
episcopi in partibus infidelium - na konciliu obecném
svouč mají prostavení s biskupy diocezálnimi.

P. Kardinalové, třeba nejsou biskupi, třeba jen
jámy.

3. Náčelnici mnisičkých řádů (ordinem religio- sorum) necongregaci!

Mimo tyto účastníky mohou být přivoleni s
hlasem pouze poradním - votum consultativum - i
jiní duchovní i laikové, zvoláni t. zv. proelati theo-
logi a proelati canonistae a ^{nabídloce když konalich} zástupci katolických
států (oratores principum) v naší církvi. v rámci pr. říkání
poněmž řífy byly.

Platnost uvedeného obecného koncila není tím
podmíněna, že by mohli se dostavit všichni dle
práva k účastenství v konciliu povoleni. Právo círk-
ve neupravilo zvolení jakýs stálý jednací řád
obecného koncila. Konala apud obecenstvem prohlášení
doby afflentia.

Dle nynější platící praxe předsedai obecnému kon-
ciliu budete procesz páni, anebco nějaký legát procesem
bude řízen konciliu povolený; bývá to některý kardinál

Přistoupení legátů k usnesením koncila nebude vlasti
tedy pánem když vyhoví profesionální právnický alespoň za jmenem
biskupského představitele když ne vlasti vyhoví

prokládati za schválení procesem usnesení.

V podstatě záleží způsob projednávání o tom, že
o mávých procesem podaných v t. zv. congregations
particulares předběžná početnější porada se voluje,
na to pak v plném, ale tajném shromáždění - congre-
gatio generalis - porada se koná a usnesení činí, na
konci pak ve schvázi slavné a veřejné - sessio publica -
procesem již schválené usnesení slavnostně se prohlásí.

Hlasování děje se istuc a sice slovy: „placet“ -
„non placet“. Počet hlasů řídí se počtem osob, jimiž
přísluší votum decisivum; pouze na ^{curiae, nationes} Kostnickém a
Basilejském sněmu, jenž arcit církvi je neuznává,
přijat byl princip kuriatní t. j. hlasování podle ně-
kolika stupňů účastníků, kdež prav většina skute-
čně rozhodovala.

Papsej přísluší totéž výhradné právo odročová-
ní a ukončení koncilia, jasov i přeložení stan-
viska do jiného místa.

Obor písobnosti obecného koncilia co do předmětu
určen není; vztahujet se jen na všecky vše - dogmata,
doctrinae - fakt i na záležitosti právní - decreta -.
Akta koncila, totiž přední zápis ty o všeckých na-
sněm obecném, které často obsahují odvodnění
pravidel právních, na nichž se všem obecný usnesel,

nejméně arcibiskáti zákonu círk., nýbrž pouze vitanou
pomocičkovou hist. bádání a výkladu těch kterých usne-
sení.

Zákon ~~vyjimky~~ jížméně sch. prohlášen, je pápež schválil.

Druhob. publikace čili prohlášení pápežem schva-
lených usnesení obec. sněmu předepsanu nemí. Z prav-
nosti bývají usnesení tato ohlašována na provinci-
álních sněmcích círk., ač tím platnost podmíněna
nemí. Tridentský sněm vyjminkou předepsal pro-
^{louis consensu factus huius}
hlášení capitis I. de reformatione matrimonii, u-
snesení to XXIV. sereňi tohoto sněmu o formě uza-
vření platného manželství, v každé ^{jázykem obyčejným} farě jednot-
to podmínku platnosti tohoto nařízení v doly čením
farním obvode.

Usnesení obec. sněmu círk. pápežem schválena,
rozdílena nebo změněna být mohou buňto pozděj-
ším koncilem, schváli-li pápež to tateré usnesení,
nebo pozdějším zákonem pápežským; permutací generalm.

O pořtu obec. koncilii nemí mezi kanonisty plné
shody, vůbec však uznávají se za obecné sněmy círk.
následující:

A. Orientalské sněmy odbyvané v letech v. I. ^{nám} tisiciletí:

1. Nejdříve sněm jest Nicejský v. 325.

2. Druhý " " Cařhradský první v. 381.

3. Třetí " " v Efesu v. 431.

4. Čtvrtý sněm jest Chalcedonský v. 451.

5. Pátý " " Cařhradský druhý v. 553.

6. Šestý " " Cařhradský třetí v. 680.

7. Sedmý " " Nicajský druhý v. 787.

8. Osmý " " Cařhradský čtvrtý v. 869.

B. Occidentální:

9. První obecný sněm Lateránský v Rímě v. 1123.

10. Druhý sn. Lateránský za Innocentia II. v. 1139.

11. Třetí sn. Lateránský za Alessandra III. v. 1179.

12. Čtvrtý sn. Lateránský zasedal v. 1215 za vymazajícího
právníka a pápeže Innocentia III.

13. První Lyonský sn. obec. za Innocentia IV. v. 1245.

14. Druhý Lyonský sn. obec. za Řehoře X. v. 1274.

15. Víennský sněm obec. za Klimenta V. v. 1311.

C. Skupení sněmů reformačních:

16. Sněm Fostnický v. 1414 - 1418, platí jen snesení
papežem Martinem V. schválena; ostatní, jakouž je
snesení sněmu Basilejského (1431 - 1449) neuznávají
se.

17. Obecný sněm Ferrarský a Florentský v. 1434 - 1439.

18. Tridentský sněm 1545 - 1563.

19. Vatikánský v. 1868. pápežem Piem IX. svolany
a zasedal v. 1869 - 1870. -

§ 6. Dosah zákonodárné moci papežské.

Philipp: Gundb. D. Reginensis V. sv. str. 42.

Hincius: Regin. III. odd. 2. str. 764.

Vydání: Epistolae rom. pontificum ed. Petrus Constant. - Regesta rom. pontificum ed. Pothast.

Novější zákony od 16. st. ujištěny v „Bullarium romanum“ T. I. a II. Klimenta, možná Konstantina, 3. století.

Moc vydávati právní předpisy zavazující celou církve přislouží papeži jako klavér církve, jenou výsledkem t. z. primatus jurisdictionis. Výkon tohoto oprávnění papežova nezávisí nikterak na spolupráci s některým církevním a nebo světským orgánem.

Pokud se týče předmětu arcit, může se vztahovat až k papežskému jen na záležitosti církve; překročení těchto mezi oprávněje k passivnímu odporu (Bellarmus: de potest. pont. II. cap. 20.) Obecne opere de magno quam hominibus!

Papež nemůže a nemá mít moci doložit právní předpisy:

1. juris divini t. j. normy zakladatelem církve stanovené;

2. juris naturalis t. j. předpisy ustanovující pouze vůbec přijaté etické zásady. Porušení zásady etické podmiňuje nutně neplatnost předpisu ji porušujícího.

Původně publikace papežských zákonů dala se tím, že zasílány byly práv. předpisy papežem vydané jednotlivým biskupům, k jejichž dotazu normy takové vydané byly, s tím nařízením, aby spolu biskupům o tom sdělení učiněno bylo. V dobách pak, kdy papeži větší domohli se moci, předepsán zvláštní způsob prohlášování pap. zákonů, in curia Romana.

V 13. a 14. stol. sbírky zákonů pap. officialně restaurované byly prohlášovány zasadním sbírkou těch nejzvětších vysokých římských knolářů. Od 16. stol. počínaje byl obvyklým způsobem prohlášování pap. zákonů veřejným předčítáním nařízení těch v sídle papežském a přiblížením listin znění zákonů obsahujících na dveře jistých kostelů a kanceláře ^{parvum publicum} pap. v Římě. Těsto t. z. publicatio in acie campi Florae.

Nesprávný jest názor od 17. stol. řízený zvláště mezi přívazenci t. z. Gallicanismu, že takovéto prohlášení jest pouze promulgatio urbi facta, nikoli však promulgatio orbi facta, a že tedy jest třeba prohlášení ve všech jednotlivých diecézích. Doložiti sluší, že podle ustáleného ohýčeje stará se římská kurie o to, aby důležitější zákony pap. mimo tento promulgaci zasílány byly všechnem biskupům.

Zákony pap. nazývají se technicky constitutio,

litterae
edictum, aneb také decretalis. Zvláštních předpisů
o tom, ve které formě má být vykotoven original listi-
ny zákona takový obsahující protivou k listinám uva-
virajícím v sobě užíváním pouze ve věcech administra-
tivních, nemáme.

Dle nejnovější formy dělí se všechny listiny paprské
na: bullae a brevia. Bulla je samotný ^{listina}; brevia, slovy jiného
litterae

Bulla označuje se tím, že počíná jmenem toho
baterého paprce s dodatkem episcopus, avšak bez dodá-
ní čísla pořadového, ač s doložením přídaku „Servus
servorum Dei“; sepsána bývá x pravidla jazykem
latinským, zvláště slavnostním obvyklým slohem s
doložkou t. zv. ^{listba} dannacni a derogacni. Sepsána bý-
vá v nunceláři apostolské čili paprské, nebývá však
podepisována paprskem, nýbrž zvláštěm k tomu
ustanoveným ředitelkem t. zv.: „abbreviatorem
majoris praecedentiae.“ Látku čili podklad písma
ještě ^{listba} pergamen, poněkud zahnědly, temný.
Až do dne nyní vládnoucího paprce, až do u-
dání nařízení Lva VIII. ze dne 29. prosince 1878 psá-
vány byly bully zvláště středověkou ^{litteram} litteram
bulatikou, nyní ale dle dolčeného rozhazu mají
být psány obyčejným písmem. Rovněž pro bývala
přivěsována k bullám slovená pečeť, která je očita na

litterae
lici - in antica - tvář sv. apostola Petra a Pavla, na rubu
- in postica - jméno toho baterého paprce, a zavřená byla
na závěšku hedvábném nebo lučním. ^{barvy luční} *litterae*
rozhazu pap. pouze přištěna být může červená pečeť.

Bullae dimidiae slovnou bully, které paprské po
platné vykonané volbě před svou formuovací vydává; jeonej-
ším znakem jest, že v pečeti nedostává se jméno jeho.

Breve počíná nápisem: N. V. paprsk tolizatij (Leo papa III.)
seprány bývají po latinskú aneb též jazykem vlastním,
na jemném pergamenu barvy světlé, ^{listba} formy podlouhlé,
obyčejným písmem, pečetěny jsou t. zv. pečetí rybářskou
annulus piscatorius -. Přináší se v t. zv. secretaria brevium
a podepisovány bývají kardinálem sekretárem aneb je-
ho náměstkem. Velmi často bývají napočetěny nevě, oddá-
návijají se „litterae clausae“.

Paprské zákony platí co do území v celé církvi, leč by
výslovně obměně platnosti jich na určité území dolo-
ženo bylo.

Co do osob platí pap. zákony stran všech, kdo přest
přijali. Laikové mají pouze povinnost sestrít zákona pap.,
če nové hierarchie mají však další povinnost postara-
ti se o prohlášení zákona co nejsíří měrou a být nad
nad zachováváním zákona vydáváho. Neplatnost je ná-
or Gallikánů, že k platnosti paprského zákona v

jednotlivých biskupstvích potřebí jest přijetí zákona
papežova tím biskupem sněmem provincialním aneb do
lánu, tím biskupem diocesalium biskupem.

Jelikož biskup ^{ještě} samostatným správceem duchovní
správy a a této sám zodpověden jest, má každý bi-
skup právo remonstrace t. j. právo vložití žádoby
^{obliv} ~~zákona~~ papežu do církevního ^{apostolického} ~~zákona~~ určitého diocese
a spojiti s tím žádost za žružení ^{apostolického} ~~zákona~~. Spoj-
no jest, že-li až do vyřízení rozhadu od biskupa poda-
ného papežem stanova "jest písobnost" toho biskupského zákona
papež v diocesi, které se to týče. Tistivému názoru ne-
nasvědčuje někdejší místo a prameni círk. práva; zá-
pornému však názoru nasvědčuje uvážení podstaty zá-
kona jakožto absolutně všeči normy. ^{ještě} ~~ještě~~ ~~zákona~~ ~~zákona~~

Také papež sám však jest zákony církve, třebat
jsou i právem lidským, neboť sám nejslovutnější pa-
pež po do zákonodářství církve, Innocentius III., uzná-
vá závaznost tuto (c. 19. X. 2. 27.). Dále však primát pa-
pežský zajisté nemí moc libovolnou a despotickou,
nýbrž moci zákony upravenou.

Rozumí se arciť, že papež může měnit zákony
předchádci svých a že rovněž může prominout určité-
mu příslušníku církve setření jistého práv. předpisu
dispensí, pokud je tento nerahládá na práv božském.

Po čas upravdění stolce pap. neprísluší biskup kardis-
nali právo vydávat zákony pro celou církev platné. -
Biskup kardinálů směl by nejvíce v případech maléhané
nutnosti vydávat nářízení provisorií (c. 3. §. 1. II. 16.).

Podle přeládačího minčního kanonistů nemůže
papež delegovati zákonodárnou moc sou osobám jiným.
Z četných congregací pap. pouze t. zv. congregatio sacri
concilii Tridentini interpretum xrievia r. 1564. oprávně-
na jest vydávat authentické výklady (declarationes)
předpisů dotčeného obec. sněmu círk. vykádavši sobě
ta extensioem arcit' pro schwábení papežova (bully
Sicca V. "Immensa aeterni" r. 1587).

Zvoláštním druhem pap. nářízení jsou t. zv. regulae
cancellariae apostolicae, předpisy totiz udělené tomu
to úřadu pap. s způsobu, jakým postupovati a vykádova-
ti jest v záležitostech jemu přikázaných. Předpis ty-
to jatočito instrukce týkající se interní služby dotčené-
ho úřadu platí vždy jen na doživotí - ad dies vi-
tore - toho biskupského papeža, jelikož však z pravidla ná-
stupce ovvero potvrzovali předpisy příslušné od předchůdců
svých vydané, uslobil se prvnímu biskupu téhoto řeholi, jichž
se od času Mikuláše V. († 1455) celkem 74 počítá. Tahají dle
vzniku prvého do času Jana XXII. a dělí se dle podstaty na
regulac cancellariae reservatoriae et judicioles. -

§. 7. Concilia provincialia. (Církevní sněmy provincialní).

Fessler: Über Provinzialsynoden.

Hinschius: Fliechenrecht III, odd. 2. str. 634.

Provincialní synodou rozumíme shromáždění biskupů církevních provincií volané metropolitou v zákoném občasí a pravidla do sítka, arcibiskupova k ní poradě, a uvažení se v mnoha obecných právach o práv. pravidlech círk. platných pro území té které provincie.

Provincialní synody původně dvakrát do roka, pondě
ji každoročně volávané nyní podle nařízení Tridentského
sněmu mají být volány v občasné třiletému a sice
arcibiskupem jis t.zv. pallium opatřeném, při uprázdně
ní poch stolce arcibiskupského nejstarším podle věcem
biskupem suffragánem pod trestem suspensi ab officio
ferendae sententiae. Rok 1859 položení.

Jovolání buděž a slostavtež se (pod trestem ses-
pení a dokonce i vyhostění z obcevání s oslatními
členy synody) když by v tom vadila přičina omluvná
sakronim pravem ustanována, osoby následující:

a) cum voto decisivo: biskupove suffragani, pra-
lati, cum jurisdictione quasi episcopali, jatkož, i. t. zo-

raclati nullius, dale t. zv. koadjutori, vikarii kapitulni, onecne bis koprover ve svazku provincialium se nacházejí (tito mají navštěvovati pořády own sousední prov. ynodu, již jednou zvolili). Dosud jmenovaní členové pro. ynody podle zákona jsou oprávněni upravit místu sebe zástupce; o tom prak, zdali takový zástupce na sjedn. nov. má hlas rozhodujícího či jen poradního, příslušn. rozhodnutí provincialnímu sjedu.

b. cum voto consultativo doslavat se světici
biskupové, pak ~~zastupcové~~^{všich} kapitol, dále představení
klášterů správou duchovní obstarávajících. Klub
osob, jiného příslušníků votum consultationum, není zákо-
mem vylučně určen, připouštějí se s poradním hla-
sem i jiné osoby, protali obyč. právem hlasu takového
nabyly, např. na radikální, faltovskéologické, křesťanské pravolt.
Právě podle této archeologie.

Předsedou prov. sjedolu jest metropolita, který těž jednání řídí. Sedmadvací řečí jest latina. Právo činit návrhy neprávnost však pouze metropolitovi, nebož každému cum voto decisivo oprávněním učastníku. ^(v. 3. dnech) Pro măšdění má v době rokud možná krátke porady oddílti a usnesení své činiti. Prov. koncil usnáší se většinou hlasu učastníků cum voto decisivo oprávněných. Arcibiskup synodě předsedající má hlas rovný s votem ostatních biskupů, nemá tedy snad votum

zrovnoující, když hlasy na dvě rovné polovice se rozdělily. Tim méně přísluší arcibiskupovi právo schvalování nebo slavnostního usnesení synody prov. Nevhledávajíť tato schvalení ani papežem, třetí mají být předložena usnesení dotčená congregaci kardinálů - congregatio super revisione synodorum provincialium - zřízené pap.

Sixtem V. r. 1587 bullou "Immensa aeternis", nikoliv ale k schvalení, nýbrž pouze k prohlášení (expendet et recognoscet), zdali neodporuji usnesení prov. sjezdu obecnému právu.

Příslušnost' prov. synody, na které se projednává v podobných formách jako na obec. koncilu, zavírá do sebe vydávání předpisů pontifikálních podle potřeb té které provincie církve a pro území toto secundum et praeter ius commune: tedy k provedení obec. práva, odstraněním gloriosu se vyskytujících a vyplněním mezer.

Závazná publikace usnesení se prov. synody nastaví zvoličním pastýřským listem od metropoly, vydaným ke všemu kněžstvu provincie, jestliže od výše dotčené congregace nebyl dán další výkaz inici.

Vedle toho slouží výslovně nazímené prohlášování na usnesení dotčených v jednotlivých diecézích k roz-

širokému uznání o předpisech synod.

Výklad ří interpretace usnesení synod prohlášených přísluší a pravidla každému biskupu pro obvod své diecece; v případech pochybných nechť se dohodne s arcibiskupem a spolu biskupy tří diecéz s výkladem authentický platící až do nejbližší synody provincie alii.

§.8. O zákonodárné moci biskupů.

Schulte: System d. Kirchenrechts I. str. 110 ss. -

Hirschius: Kirchenrecht III. odd. 2. str. 829. -

Benedikt XIV.: De synodo diocesana, liber 12.

Biskup - episcopus - jistaváto papeži podřízený, avšak samostatný, zodpovědný duchovní správce diecece, platně může vydávat předpisy právní neodporuji právu obec. pro území celé diecece a pro všechny příslušníky této ve věcech církevních.

Zákonodárná moc biskupova jsou části jurisdikce když přísluší biskupu od té doby, kdy zvolen byl papežem (od konfirmace, pokud se týče ordinarii).

Biskup může vykonávat zákonodárnou moc, když budou:

1. in synodo dioecesana t.j. v poradním shromáždění duchovenstva, zvoláště obročníků, ^{následně} dioecese ne' svolaném do sídla biskupova;

2. extra synodum dioecesanaum: tedy bez předchozího slyšení duchovenstva dotyčné diecéze.

V obou případech slyšetí má biskup před prohlášením těch kterých zákonu kapitulu katedrální, jelikož biskup in omnibus rebus ordinis slyšetí má consilium capituli, ugdování práv pověšných předpisů práv nerbytné dlužno pokládati za věc nesnadnou a důležitou. Schválení nařízení bisk. ani metropolitou ani papáčem potřebí nemá.

Právo zákonomodárné biskupům příslušící vykonávat, jenž na místě biskupa generalní vikář - vicarius generalis - na základě prověchného jmenování, jehož mu bylo uděleno. Rooněž t. zv. coadjutor temporalis.

Při upravení stolice bisk. - sede vacante - může vykonávat právo zákonomodárné t. zv. kapitulární vikář t. j. pro statuum správce jurisdikce bisk. Tento vikář s dojím obmezením: jednak v objektivním směru, jelikož nesmí vydávat předpisy pro diecézi, jež se týkají jiných formérii práv, jejichž administrativní upravení círk. provincie jemu odnato ještě dále práve formulářem směru, že totíž smí osvěd-

-63-
čovati zákonomodární moc jen extra synodum dioecesana, a výminku (totíž po uplynutí jednoho roku ode dne upravení stolice bisk.) též in synodo dioecesana.

^{titulář} Biskupům světicím nepřisluší moc zákonomodárná, neboť diecéze, k měž byli dosazeni, jest v rukou nevěřicích - in partibus infidelium - a nemíže tedy tam všecky biskupská jurisdikce osvědčena být.

Arcibiskup ve své diecézi nemá výši než říši zákonomodárné moci, méněli biskupové suffragáni. Zvláště dlužno vynakouti, že ohledně círk. provincie jemu podřízené jám nemá práva vydávati předpisy zavazující, aniž by jiné diecézy podružené byly, a toto opětum.

Předpisy biskupem vydané mohou být jen secundum ansbo praeter ius commune. Odchyly od obecných práv, předpisy tedy contra ius commune, směly by tedy vydány být pouze se svolením papáčovým. Ještěliž by biskup bez schválení papáčova tata učinil, zrušen by byl dobyčný předpis biskupa papáčem následkem slížnosti kapitoly anebo třeba jen některého klárika.

Biskup nesmí být obmerován nesesenimi provincialní synody ve výkonu zákonomodárné moci své.

- 67 -

Nařízení biskupské, jenž se technicky nazývá edictum, decretem, mandatum episcopi aneb také constitutio episcopalis, promulgují se bušto předčítáním na synodě diocesální, seslováním imperativum, jazykem latinským, anebo pastýřským listem - litterae pastorales-teologicum napomínajícím (monitorium) a jazykem v diocesi obvyklým, aneb konečně okouzlení - surrendra - k duchovenstvu vydaným, v některých ^{IV} vydání ^{kytice} toho biskupa nařízení ve zvolení věstníku ordinariátum. Listy pastýřské prohlásí ji s knazateli a mimo to pribitum „ad valvas ecclesiasticum parochialium“. Když je počítáno, že byly vydané a uvedeny do platnosti, platí i po jeho smrti, jakež i po jinakém pravém svrzení jeho k stolei bisk., avšak ale nástupce v úřadu zruší mříže předpisu předchidej vydané a nařízení po dobu osíření stolce prohlášená vikářem kapitulárním.

S.9. *Autonomii* and o t. zv. *jus condendi statuta*.

Schulte: System d. Kirchenrechts I. str. 127-140.

Hüller: Die juristische Persönlichkeit d. Domkapitel str. 9. nn.

Církve katolické připomíná jménem korporací církve, tedy kapitolum canonum, pak klášterum a bratrstvum - confraternitas - právo upravovati vniterní poměry svých členů zavazujicimi předpisy zvanými statuty.

Podmínkou závaznosti jest:

1. Setření mezi čili hranic zákonom všechných co do předmětu statut; mohou totiž jenom vniterní poměry členů totožným způsobem upraveny být, ani však odporovati statut ani právu obec. v církvi, leč se schválením papáčovým, aniž pak dále oprávněním (čili právím v subj. smyslu) církevní rovnosti, ani konečně oprávněním nabýtím, čili nemí být: contra ius commune, ius superiorum, iura quae sita.

2. Setření zákonom stanovené formy; při kapitolách totiž potřebí jest ke platnému uvesení se s jistěm ustanovení statutářem svolání všech v sídle kapitoly přítomných slavnostních kanovníků ke schváze způsobem obvyklým, dále přítomností $\frac{2}{3}$ členů těch, a konečně uvesení se prostou většinou hlasů. Biskupského schválení není potřebí, jde-li o původní vydání statut; proti tomu vzhledává se bisk. konsensu ke změně původního statutu.

lacerd by vůbec nastati směla jen ex justa ac ratio-
nabili causa (c. 9. X. 1. 4). -

Též nízrosti podané od přehlasované mense my
smi biskup uvesené kapitoly statut se týkající
zrušení, bylo-li po náxoru jeho učiněno proti prá-
vu. Z tohoto zrušení však většina uvesení se na-
zrušeném od biskupa předpis odvolati se může
ta paprši.

Opřed jednom případě vyjadruje se jednohlasního
uvesení se: tehdy totiž, pak-li navrženým před-
pisem statutárním dolykáno se bylo práv členů
kapitoly již nabytých: quod omnes tangit, ab om-
nibus debet approbari (reg. iur. 86. in II°).

Rády - ordines religiosi - prapciem schva-
lené, vymárajíc arcit rády ženské, posívají takéž
autonomie v merich základní řeholi vytěných,
avšak nevykonávají právo statutární představe-
ními rádu o sobě, nýbrž jen uvesenimi, jíž se sta-
fa v merich základní řeholi vytěných na shromážde-
ních reprezentativních toho klerého rádu rodiňských
dle původné organizace rádu.

S. 10. Právo obyčejové.

Schulte: System I. 19 - abs. -

Philipp: Kirchenrecht II. str. 159. -

Krantzwald: de canonica iuriis consuetudinarii praescriptione
(Berlin 1873).

Právo obyčejové může byti buďto obecné - consuetudo generalis - aneb zvláště - c. particularis - dle toho, vata-
huji-li se právní pravidla stálým a jednovstojným řetě-
ním jich utvárená na obvod celé církve aneb jen na
určí některé území církve. Observanci pak nazývají
kanonisté právo obyč obědčujíci se při círk. korpora-
cích v merich norm statutárních.

Zajisté podstatně liší se obyčejové právo od tradi-
dice čili podání v církvi tím:

(A.) že dle návaz církve podání jest původu bož-
ského, právo obyčejové však jen původu lidského;

(B.) tím, že tradice má za předmět zásady víry ^{předmět}
(věrouky), kaderito právo obyčejové pouze normy za-
vazující;

Z tradice zachovávaná pouze zásady víry; právo
obyčejové tvorí zásady právní;

C) tradice jest obmezena na církev učící co do
ogniku svého, právo obyčejové má oznice svý také
z činnosti laiků;

E) tradice vztahuje se mítu na celé území církve,
právo obyčejové může se však říba jen na některé

-48-

mensí jinému církve vztahovati.

Podmínky platného práva obyčejového podle pramenů a doktrijní jsou následující:

1. aby consuetudo byla rationabilis t.j. aby ta která norma práva obyčejového nezměrovala ani proti právu božskému, ani proti základní organizační církve, ani proti mrvavou (morálce). V této směřování může však obyčejové právo osvědčit se nejen „praeter“, nýbrž i „contra ius commune et particulars“.

2. aby consuetudo byla opinione necessitatis servata; jednosloví, stále zachovávání se určitým způsobem a směrem při právních poměrech církevní soudci musí ve přesvědčení, že takto éiniti shodno a meztivo.

Starší teorie vyhledávala nad to ještě t.zv. tacitus legislatoris consensus t.j. vědomost příslušného zákona konodárců a mlčkay ustanovené schválení těch kterých mentes qui potest ipsorum legum. Konodárci musí vymysleti pro obyčejové.

Doložka čili clausula v církevní zákoně položená: non obstante quacunque consuetudine týká se pouze arisemí oprávnějich obyčejů, jichž stávají v čas vydání toho biskupského zákona; ale nevyključuje pro dobu budoucí, aby se toto právo obyč. zákonom vydáném podporující. Má-li být vyloučena dero-

gací moc obyč. práva proti určitému církevnímu, musí to přesně se výslovně, nikoli však dotčenou klauzulí vyjádřeno být. - Z obyčeje v omyleu se zařadilajícího nevzniká právo obyčejové.

3. aby consuetudo byla terraciter servata; musí se totiž osvědčovat slále přesvědčení právního činné při těchxé pomerech. Uzávěrku počtu při padci osvědčování se toho biskupského práva obyčeje nezádá církevní právo. Církevní soudci zustaveno jest posouditi schvačnost práv. obyčeje a pice dle území, ve kterém se osvědčuje, a tím dle osob, jenž při tom činnymi jsou. Tvarčí moc práva obyč. nemí obnovená na jinony biskup, nýbrž příslušní všem, kdož jsou členy církve.

Pokud jde o consuetudo contra ius commune, nemíže však soudci zustaveno být, aby uvaril, zda určity právní obyčeje po takovou dobu jen prová, že by na ustálený a zákon rušící pokládati byti mohl, nýbrž dle výslovného předpisu c.H.X.1.4. slíži souditi, že consuetudo contra ius commune jen tehdy soudcem uznávána být jen, jestliže nejméně po 40 let řetěznu bylo toho biskupského právního obyčeje.

O právu obyčejovém jde vždy poměra faktickém

neplatí plným oříším zásada: „*ius novit curia*“ která se týká pouze zákonického prohlášeného práva. Kraja, jenž se k vlohaření svých miroků a ne k sproštění se nějaké povinnosti dovolává obyč. práva soudci nezákonicko, musí vyloučit církevnímu soudci svou právo obyčejové, vzhledem k tomu kterou tak živí. Výkaz příslušný poslán byt měl být primo vysvědčenými těch kteřich církevních představených, a ne zapisy obsaženými v uvesených synod, a nebo nepřímo vyslychaným svědkům a ne předkládáním listin dosvědčujících výkony, při nichž právo obyčejové se bylo zjevit. (2)

Vyloučen jest dle povahy věci důkaz s právou obyčejovém soudním doznamením odpůrcovým nebo přesahem rozhodovací, ježto tyto důkazové prostředky sloužit mohou jen k dokázání faktu, z nichž strany oporné povocejí nějaké opravništění čili právo o subjektivním smyslu, nikoli ošata fakt, že kterých se dovozí existence právní normy čili práva o objektivním smyslu.

Při dokazování obyčejového práva arcit neplatí první formulní předpis procesuálního do dokazování, zvláště neplatí první řetězí lhát důkaznických. —

S. II. Nejstarší prameny formálního práva církevního.

Mimo právní předpisy týkající se základní organizace celé církve, jenž obsažený jsou ve sbírce písem svatých, zachovány jsou z prvních tří století jen nálepkami na pravé listy papíru čili de-
sketací.

Ve 3. a 4. století vystavaruji se prava řetná sebrání
ní předpisů práva cirkevního, která označena jsouce
máxem „apostolských“ vespisem nepravého jmen
vodu. (Nejstarší jest pad dōdōkālā dřa dōcōw
vix: Ott. ~ Právnilu XXV. str. 73 - pak ordinatio eccl.
siastica ~ Bickell-ově spisu: Geschichte des Kirchen
rechts.) P. prav. u. národn. debylo

Meni těmito pseudo-apostolskými sbírkami
uvidíte vzhledem k posléjším ročovojí světového
ho práva založit dvě:

1. Tak zv. constitutiones apostolorum nebo
decreta fidei rův dříve dříve (Cerv. Drey - v spis o nich)
1833. 1897. Jan
Pádem sbírky dětu, myní na 8 knih rozdělené,
jež prvnich řestero knih, kteréž vznik svij vzaly k
konci 3. století v Syrii; obsahují předpis o justicu
ji církve a o disciplině církve. V tomto mů-

vodnemu jádru přidány byly na počátku 4. století před rokem 325. t.j. před prvním obecním svěmem církevním, obě poslední knihy, původně samostatné práce jiného skladatele obsahující části liturgického, z části pak discipliny se týkajícího, takéž v Syrii, následkem teprve celé, nyní arcit S knih vstojící sbírka rozšířena byla v Arabii, Egyptě, a konečně v Řecku.

V církvi východní prohlášena byla sbírka ta to v 7. století (r. 692.) na synodě Trullanské v Paříhradě odlijevané za nepravou, v západním církví jistala neznámou až do 16. století. Tisk však dležitou proto, že ještě pramenem druhé v západní církvi rozšířené sbírky, totíž:

2. t. jv. canones apostolorum. Sbírka tato obsahuje původně 50, v posléjší pak recensi 85 statí a vážena jest z časti z práva obyčejového, z časti pak z usnesení v Antiochii odlijevané parlikularní synody kolem roku 341. Vznikla na konci 4. století takéž v Syrii a vystýlaje se původně jako příslušek sbírky srovn. řečené.

Ačkoli na konci 5. století a sice po vyjádření Gelasium (r. 496) za nepravou byla prohlášena, neže došlo pravdě 50 statí v církvi katolické platnosti.

Stalo se taka následkem toho, že první obsáhlá a dle díklatnického plánu sdělávaná sbírka papenských dekretoří a sněmů církevních, kterouž složil Dionyius Exiguus, slalo dlečené latinským překladem přijala. (v. Krabbe: de codice canonum, qui apostolorum nomine circumferuntur).

S. 12. Nejstarší sbírky synodálních usnesení.

Brunn: Canones conciliorum IV.-VIII. saeculi.

Ballerini: De antiquis collectionibus et collectoribus canonum.

Maaser: Geschichte d. Quellen u. Literatur d. kan. Rechts. I. díl.

Phillips: Handbuch d. Kirchenrechts. II. sv.

Scherer: Handbuch d. Kirchenrechts. 1885. I. díl. -

Nejstarší bezpečně pravé prameny církevního práva jsou usnesení obecných sněmů a současných synod parlikularních na východě odlijevaných ve IV. a V. století.

Tz. před první polovinou 7. století sdělány byly normativním autorem ve východní církvi sbírky obsahující označeného, které však nám neznaly zachovány. Pokus znovařízení sbírky

nejstarší ve způsobě, ve které mítoli sotva, než jen citována byla na obecném sněmu Chalcedon- ském r. 451., na základě trosek z nich zachovaných posníkal francouzský právník Christoph Tustellus (v Paříži r. 1610.) nadepsav konkromou svou práci omylně: „Codex canonum ecclesiae universalis a concilio Chalcedonensi confirmatus.“

Sbírky na západě rozšířené obsahují zvláště uvesení Nicajského koncilu r. 325. různými latinskými překlady a vedle toho uvesení partikularní synody v Sardice kolem r. 343. odhývané, latinským jazykem složené, a jiných postupem času vždy větším počtem připravovaných usnesení různých partikularních synod na východě odhývaných. Zvláště vyklenutí slouží dve v Itálii ~ VI. stol. v učivání vesle sbírky synod jak oceňených, tak partikularních sepsané jazykem latinským, totiz tata. zv. „Versio hispana seu Isidorianae“ a o něco mladší t. zv. „Translatio prisca.“

Tz. záhy připravované byly v této sbírkách synod oceňených a partikularních na východě odhývaných, také uvesení partikularních synod nejstarších ve IV. století na západě odhývan-

-35-

ných, dále listy papežů od shlonken IV. stol., a konečně i zákon, zvaný Theodosia a Justinianus (nov. 123.) s záležitostech církevních.

Na rozhraní V. a VI. století v Gallii vznikla sbírka, kterou vydal francouzský právník Paschalius Quesnell r. 1675., obsahující minis synody řecké císařské římské a konečně i některé listy biskupů v Gallii římských. Sbírka tato jest nahodilým součtem několika starých samostatných sbírek, vydávaných pokládal ji omylně za nejstarší officielní římskou sbírku, pročež ji nazval: „Codex canonum ecclesiae romanae.“

§. 13. Nejstarší sbírka ve Vlašsku vzniklá.

Maasen: Quellen des kanon. Rechts I., str. 422. —

175-6 sbírka

Ve tří čas počala v Rímě veledůležitá konkromia, v dalejších generacích rozšířená sbírka, která jest pravim sebráním předpisů církevního práva provedeným dle promyšleného plánu. Dionysius Exiguus, mnich, podle národe-

nosti sicc Scytha, avšak po do zprisobě a marně
Říman, vyučoval prve po delší dobu v Římě dia-
lectice, a byl vybočují znalec řečtiny a oprávce
chronologie. Týž sestavil dvě pivozdře samo-
statné sbírky, které později sloučil ve sbírku
jedinou.

První sbírka byla sestavena ze synod řeckých
ekumenických a partikulárních a vedle to-
ho z partikulárních synod v Africe odůvzvaných
chronologickým předákem. Předstáno bylo syno-
dám těchto 50 kanonů apostolských. Sbírka ta
to vznikala patrně na sklonku V. století.

Druhou sbírkou složil z dekretalií papežů,
vesměs jiných v dobu reboření této sbírky t. j. na roz-
hraničí V. a VI. stol. zemřelých, a sice opět pořád-
kem chronologickém (počínaje od Sinicia 385-
398 do Anastasia 496-498).

Obe sbírky tyto později byly spojeny v jednu
ještě Dionysiem Exiguem, avšak i v této zpriso-
bě dílo toto zůstalo prací soukromníka.

Sbírka Dionysia Exigua nedosla pouze v
Římě nejučitějšího uznání, nýbrž průběhem VI. stol.
rozšířila se po Spanělsku, Gallii, Anglii a
Africe. Máme jistě když nálezy

[Slopa třetí sbírky jde o, která obsahovala
snesení obecných sněmů cirkevních jazykem řeckým
i latinským, a sotělna byla v rozkazu pape-
žova, se zachovaly, sbírka samá však ještě ztra-
cena.]

Roku 774 daroval papež Hadrian I. Karlu Ve-
likému, když tento dlel v Římě, rukopis obsa-
hující celé dílo Dionysiova doplněné ještě pozděj-
šimi papežskými listy, načež Karel na říšském
sněmu v Dachách r. 802 prohlásil tuto rozšíre-
nou sbírku Dionysiovu za zákonník platný
ve franké říši stran cirkevních záležitostí.
Následkem toho starší recenze sbírky Dionysiovu,
poznešeho upadla v zapomínení, rozšířená
pak recenze novější pod názvem: „Collectio
Dionysio-Hadriiana“ pokládaná v říši franc.
za výlučný pramen přeplněný mnoha cirkevní-
ho, a shola se v VII. stol. základem vědeckého
spracování, byloji oprávěna četnými glossami.
Látkou hemi galbanius

S. 14. Sbírky ve Španělsku.

Maassen: Quellen. I. s. 667.-

Ve Španělsku jáky již známy byly obecné

a parlamentní synody řecké z Itálie pocházející
vím překladem latinským. K tomu byly přidávány
novy domácí synody, a sínky tyto pak na cirkevních
sjezdech předčítány.

Dalekého rozšíření po Španělsku došlo krátké
spracování řeckých a španělských synod v 84
kapitolách z Panonie rodilého arcibiskupa Martina
z Bruggy (+580), které bylo nazýváno
»Capitula Martini«. Dělí se na 2 knihy: v jedné
se pojednává o poměrech kleru, a v druhé o po-
měrech laiků. Z této pak sínky řetěz vztahy
zvané »Abbreviationes canonum« sděleny
byly.

Mimo sínky Dionysia Esciquia největšího
rozšíření došlo ve Španělsku sebranou předpisu
cirkevního práva vzniklé ^{prav. krom.} po roce 633. a omy-
lem připisované sv. Isidorovi (+636), t. j. „Col-
lectio Hispana“ aneb »Collectio Isidoriana«.
Síňka tato skládá se ze dvou částí a sice:

1. ze synod řeckých, afrických, gallských
a španělských, jejichž seřazení podle gene-
alogických skupin a v každé skupině způsobem
chronologickým.

2. Druhá část obsahuje 104 ^{authenticata} dekrety pa-

pešské počínajíc papírem Damasem (366-385) až
do Řehoře Vel. (zasloužil 590, +604) seřadených
dle chronologické posloupnosti papířů, nikoli
však dle chronologie vydání těch klených dekre-
tů. ~~hodlal je upravit a poslat a nejkr~~

Sínky tato byla později četnými přidávány
doplňováním a tak sklonila ^{přim k heretici a ladv} stol. material v
ní obecný systematickým způsobem v práci
^{česk. malířů} neznámého autora na 10 knih se rozpadající^m
na 2000 dekretů, které slove „sous tantum collectio hispa-
na“.

Platnost sínyky t. j. Isidoreské zachovala
se plnou měrou až do VIII. stol., kdy Arabové
dohlyli vlády ve Španělsku, a totož obmezenější
platnosti zahrájí dokonce až do XII. stol.

§. 15. Sínky v Africe.

Maassen: Quellen I. s. 800 násled.

Africe původně byl uznáván jen Nicaej-
ský obecný sněm vedle synod provinciálních
afrických, jejichž bylo v jednu sebrány na tak
po veliké synodě Karthaginské r. 419. oslavuj-

várné přijaty byly. Francouzský právník Christoph Tustellus (r. 1615 v Paříži) vydal jednání jeji pod omylem návazem: »Codex canonum ecclesiae Africane.«

Soustavným spisobem spracoval diaconus Karthaginský, Fulgentius Ferrandus r. 547 synodě jazyk africké, tak i řecké, episcem: »Breviatio canonum«, kdež vždy přivádí nejprve zásadu právni a pak dokládá ji místy z pravnic.

(K)oncem VIII. stol. r. 690. vzniklo velké dílo sbírka Presconia, nadepsané: »Concordia canonum«, jej co do počtu své ve 300 kapitol pochytávající systematickým pořádkem všechn materiál legi- modální a dekretální, jenž obsažen jest ve sbírce Dionysia Exigua. Práce tato rozšířená byla nejen po Africe, nýbrž též po Evropě. >

Koncem VIII. stol. brzo po uydání posléze vytče, ně sbírky utichla činnost jako legislativní, tak i literární po krajinách Afriky, neboť pohubila vláda Arabů hierarchickou soustavu křesťanů.

§. 16. Sbírky na severozápadu Evropy.

Na zemích nadalpských a na britských

ostrovech vedle synod at obecných at partikulárních a vedle dekretalií papršských mály význam.

c). Knihy rituální, totiž předpisů o tom, kterak různé liturgické úkony a solemnity provést v říši. Nejdříš rituální kniha římská: »Ordo romanus« klade se do žáru papršce »Ritualis Vt.« († 604).

c). Formuláře, totiž sbírky vzoru a místního listin, jaké zřizovány byly o církevních normách právnic.

Nejdříš formulář římský, tak zv. »Liber diuinus« sahá do počátku VIII. stol. Zvláště jedná tento formulář o pallium, o správě statků církve v nich a o volbě papršce. (Nové vydání upravil Sichel ve Vídni 1889.).

V říši francouzské sbírka formulí zvláště důležitých, na 2 knihy rozdělená pochází od Marcella mnicha; kolem r. 660 (vyd. od Roxière 1869).

3). Knihy hajících - libri nocturnitiales jsou podrobné sestavení pokut, jaké slouží místní datu hříšníkům hajícím při zprovědi, provedení stupňování po nejpodrobnějším. (svonejš Waserschleben: die Beurordnungen der abendländischen Länder, - Hildenbrand: Untersuchungen über

sic germ. Poenitentialbücher).

Knihy tyto poostaly v Anglii a Irsku, odkud se dostaly do Gallie a Vlaška. V pozdějších dobách vnikaly i do zemí německých. Nejdůležitější, všem i pozdějším za základ sloužící, jsou knihy kajicich, které bývají ve spojení uvedeny s Theodorem arcibiskupem v Canterbury (v polovici druhé VII. stol.), dale s osobností Benedikatina Bedy Venerabilis, jenž zemřel r. 735., a konečně s Egbertem z Yorku, jenž zemřel r. 764.

Z Anglie přesly tyto práce do Francie, a když se tu do nich vložily četné omyle a dokonce gloriovány, byly v IX. stol. vyslověna na partikulárních synodách vydány zákazy, aby nadále těchto sbírek nebylo užíváno. Ale přes to dochází re ještě k sbírkám, nazvaným správněji, po Francii značného rozšíření v stol. IX., totiž: Libri poenitentiales Halitgara, biskupa v Cambrey (†831.) a Rahala Manu, opata ve Fulde, později pak biskupa v Mohnici (†856).

Také v Římě bylo v obyčejí a užívání zvláštní Poenitentiale Romannum, což až do nejnovější doby bylo popiráno; Smitz ale nalezl rukopis a potvrdil tím jasné existenci této

dosud popírávaného (Archiv für. cathol. Kirchenrecht svaz. 33.).

4. Capitula episcoporum jsou nařízení biskupů v gáležitostech liturgie a v právních poměrech v diocesi, jakéž zvláště v říši franc. četněji se vystavují a ve zvláště skirkách byla vyslosována. Nejdůležitější jsou: Capitula biskupia sv. Boniface (co do pravosti v odpor vztá) a Capitula Chrodeganga, biskupa v Metách, kolem r. 760 vydaná o způsobu společného života klérku při kosteleckých biskupstvích. Podílel na tomto dokumentu rovněž i biskup Chrodegangovým, Amalaricem, a na říšském sněmu v Conachach (817) přijata jakožto předpis v celé říši platný.

§. 17. Světské zákonodářství týkající se poměru církevních.

Honečně slouží se volněnosti zákonů vládců světských, jimž poměry církve k státu a pak soukromoprávní poměry vůněmí církve - zvláště klérku - a istavě církevních byly upravovány.

V římské říši jž císařové od Konstantina až do Justiniána zabývali se vydláváním nařízení toho druhu. Zvláště pak Justinian ve svém Codexu (I. a II. kn.) sebral všecky předpisy těchto poměrů se týkající a po prohlášení codexu leč kterými novellami výše doložené poměry pořádal.

Klerus v Itálii zvláště užíval latinským jazykem složený výtah z novell, takzv. „Epitome Juliani“ (as r. 556), aby se poučil o předpisech Justinianových novell co do poměru církevních.

Na IX. století se vztahuje ve Vlašsku se dvěma sbírkami, které měly za účel v jedno shrnouti ustanovení římského práva o právnických poměrech kleru a církevních ústavů a o řízení soudním před biskupskými soudy. Jsou to t.zv.: „Lex romana canonice compta“ a „Excerpta Bo**biciensia**“, zvaná podle náleziště. (Lor. Maassen v pojednáních Viedenské akademie, věd 1860, 1864). Vážily tyto sbírky látku svou z Institutu, Codexu a Epitome Juliani.

Ve francouzské říši byla uznána zásada, že „ecclesia vivit secundum legem Romanam“. Dokonce ve Španělsku za vlády Visigothů v „Lex romana Visigothorum“ přijaty byly před *) compta-composita, concepta.

pisy římského práva týkající se poměru kleru a církve. Nejen však předpisy římského práva o poměrech kleru a církevních ústavů byly sbírány, nýbrž i příslušná nařízení vložené říše francouzské, totiz capitularia. Nejdůležitější sbírka v tomto směru ještě sebrání capitularií opata Ansegisa r. 827, která v prvních dvou dílech dopodrobna přivodí capitularia týkající se poměru církevních.

Capitulare Caroli II., t.zv. edictum Pistense z r. 864. výslovně uznává, že klerus právni své poměry upravuje dle zásad církevních, jehož se týče římského práva.

Capitularia přijaté do sbírky jáhna Benedicti Levitae jsou většinou podvořeny.

§ 18. Collectio Pseudo-Isidorianae

Hinschius: Decretales Pseudo-Isidorianae.
lám. 200. 24

Sbírkou Pseudo-Isidorovery nařízena mnoha pramenů církevního práva sbírku řešenou, „Collectio hispana“ zvanou, rozmnожenou však přidáním četných podvořených dekratalií paperz.

ských, rozdělenou na 3 díly a rozšířenou ve 2. pol.
IX. stol. po říši francouzské.

Podle jícele skladatalem udaného, však jen
předstíraného, měla být tato sbírka úplním
sebráním všech tehdy platících předpisů církevní
ho práva; v počtu však jeví se tato sbírka by-
ti dovedena, nejvíce měrou obzřetně provedenou
falsifikací, kteréž se v poměrně krátkém čase
podarilo vyplnit slavní sbírky do pořadí a do-
dělati se na dobu několika století nepopírové
vážnosti sbírky authenticitě po celé západní
církvi. (v následujících dílech: Hispania, Damasus)

Neznámý, dosud, zajisté však důkladně v
právu církevním vyznávaný a nadaný autor,
nadsený obhájce církevních zájmů oproti
moci světské, nadepsal sbírku svou jakžto:

„Collectio Sancti Isidori mercatoris“ (v jiných
rukopisech „peccatoris“), chtěje patrně vzbudit
tím domněnkou, jakoby byl býval přivodcem
jejího sv. Isidor, biskup Sevillský, jenž zemřel
kolem r. 636.

První díl obsahuje 50 canoncs apostolorum
čerpáné ze sbírky Dionysia Exigua, mimo-

to pak 58 falešných dekretalií, které se připisují
starověkým papežům počínaje Klimentem I.
(† 100) až do Melchiada († 314).

Každé následuje podvrazená, ale zajisté již pred
tím, než skladatel žil, vystupující se dekaraci
listina Constantini ad papam Silvestrum;
dale roznává se primitiva ecclesia et synodo
Nicaea; díle s tom, když asi odhýváno bylo
concilium Nicaejské.

Druhý díl (jenž vznikl z prvního dílu col-
lectionis Hispanae) obsahuje prává usnesení se
synod řeckých, afrických, římských a gall-
ských.

Třetí díl (na základě druhého dílu collectionis
Hispanae sestavený) zavírá v sobě dekretalia ažice
od papeže Silvestra († 335) až do papeže Klementa II. († 731).
Mezi těmi ještě 35 podvrazených, zvláště všechen,
které sbírka označuje jako zákonky papežské
předchůdců papeže Damasa (364-384). -

Dekretalia papežů byly zhodoveny patrně na
základě tak. zv. liber pontificalis, totiž sborníku
životopisů nejdřívejších papežů, který v Římě slo-
žen byl r. 530 a později mi dodatkou do-
plňován; rovněž pak využil autor látky svou

ze opisu o církevním dějepisu, který složili Rufinus a Cassiodorus, pak ze starých pravých sbírek církevních synod, ze sbírek římského práva, zvláště ze Breviarium Alaricianum, a konečně ze sbírky kapituláři Benedikta Levity.

Co se týče podstaty padělání, záleží tato v tom, že původce této sbírky zásady právní, které za jeho času zachovávány byly obvyčejem, hali v rouchu papraských dekretalí sám způsobem, že nekdy staré, pravé dekretalíc interpolacemi přizpůsobuje potřebám církve za jeho dob, jindy opět, že náhledy projevené od učenců o soukromých vědeckých pracích vydává za výroby papršiv, a konečně, že novější, pozdější instituce klade do dob vzniku křesťanství.

Důmnost skladatele sbírky Pseudo-Isidorovy bylať non fons, kterouž vyhovoovala potřebám věků, ve kterém autor žil, avčit' pak od vrstevnicí poznání nebyla, jelikož jim se nedostávalo poličních obsáhlých vědomostí a nenabytného ducha kritického.

Teprve Siephamus Tornacensis na poč. 13. stol. († 1203) vyslovoval pochybnosti o tom, zdali všechny dekretalíce do sbírky této pojaté pravého

jsou původem. V 15. stol. pak již vysoci hodnostiři v církvi neropakovali se popirati authenticitu původu sbírky této, zvláště kardinál Nicolaus Cusanus († 1464) a Ioannes de turri ⁽⁺¹⁴⁶⁸⁾ cremata. Jáky muk na všech stranách počet odpírání pravosti sbírky naší vzrostal. Ve Francii vynikající právnický Molinens (1554) a Contius (1556), v Čechách pak tan. go. magdeburský centuriátor (1559) celne původěli divody historické podvození odhalujici. Karmijn zustal oproti tomu pokus obrany pravosti sbírky této, jež podnikl na shlonku XVI. stol. jesuita František Turrianus (1572); neboť kalvinistický kazatel David Blondel (1628) porazil podnijními divody pokus ten. Od tuzdu pak zvláště svědomitá pile bratří Ballerini, jakož i kritický dům profesora Hinschia a podrobné výzkumy Haasenovy nakupily takový material divodí dogmatický, obecné a literárně historických, masnédních falsifikaci, že sotva ani někdy více ozve se žávajnij hlas, jenž by chcel brániť autentičnost této sbírky.

Pas složení sbírky té běžně slouží mezi n. 847 a 853.

Na synodě v Chierry odbyvané r. 857 dopadobna již cituje se některé dekretalíce podvozené z naší sbírky, pak r. 869. v obecném byla užívání po říši francouzské, až k tomu klementským říšským generálním dekretem uplněno, když synodou.

odtud pak záhy vnitla do Itálie a Španělska, o
něco později teprve do různých krajů německé říše a
do našich vlastí (nikola spis 10771).

Zřídna jest ve dvou krisobách: jedna jest kratší,
druhá však mnohem objemnější a zachovala se v
četných rukopisech, kdežto ona jest již řídkou pra-
mátkou. Spor o to se vede, která z obou je starší.

Místo, kde sbírka Pseudo-Isidorova původ vznala,
zajisté není Rím; ^{v možnosti ne} nejspíše vznikala však v říši
francké v některém místě církevní provincie Re-
mcůšské, nevěděc jist, že ^{latiništní, metropolita venice,} gallicismus v latince se
vystýlající, dále použití bohosloveckých a právnických
pramenů po Francii rozšířených, dále podrobné při-
hledy k poměru církve a státu, jakéž za slády
nástupce Karla Velikého v říši francké panovaly

a konečně naleziště četných rukopisů, nejstarší rukopus
^{z 7. století, na území na říši Karla Velikého, na území říše Karla Velikého.}

Cílem sbírky této nebyly, jak bylo někdy tvrzeno,
pouhé souběžné osobní zájmy skladatelovy, nýbrž
uvolnění biskupů z podřízenosti, v jaké se nachá-
zeli jedinak oproti metropolitum, jednak oproti vla-
dě světské. Hlavní trest a podstatná podvražedných de-
kretalií zastávat tyto mázory:

Vláda církve jest reprezentována biskupy, kteří
jsou neodvisljivni jak od metropolitu, tak i od

vládců světských.

Jádny lata budíš kterežkoliv hodnosti vyuřetí
nestní rozsudky proti biskupu ani v civil nich ani v
krestnich záležitostech.

Rozněz nemůže metropolita sám odsvrhovati bisku-
py a jeho provincii náležející, nýbrž tam dít se má
na koncilu provincialium, jehožto konečný nálež před-
ložen být musí papěžské stolici k určení.

Byl-li některý biskup metropolitou s biskupského
stolce sesazen, aneb dokonce světskou mocí vypuzen,
neb snad uvězněn, požívá t. zv. exceptio spolie t.j.
obrany, kterouž může odmítnati vrácení ve kterýkoli
spor a řízení soudní, pokud uveden nebyl pro ve-
divejší svou hodnost.

Z řečeného vyvídá, že nebylo vůno úmyslem
skladatelovým, zvlečbiti a sesiliti moc římské kurie,
nýbrž uvolnit biskupy a zabezpečiti jim posla-
nví takto připravené. Nutnou jen konsekvenci
Pseudo-Isidorem zamýšleného seslabení moci arcibiskupů násilostí a možně moci papěžské.

Ve spojení se sbírkou Pseudo-Isidorovou nachá-
zejí se dvě menší sbírky:

\ C. t. zv. Capitula Angilramni, jest to sešlaveno
celkem okolo 80 statí týkajících se řízení soudního
Trestu pseudos. doc.

o obžalobách vnesených v náležitostech církevních na biskupy. Sbírka tato ^{edně český rukopis} jedná o bývate značována jako dar papeže Hadriana I. učiněný arcibiskupu metskému Angilramovi, za pobytu tohoto v Rímě v 785. a ^{čeština rukopis} opět v rukopisech označována bývá jako dar doličného arcibiskupa papeži řečenému věnovalny. Obaži věni pravdivé, jest to jen přípravná práce ^{nekompletní výtah z rukopisu Pseudo-Isidoro} pro sbírku Pseudo-Isidoro.

B. Druhá pravá sbírka ještě pouhý výtah ze sbírky Pseudo-Isidoro a sice asi ze starší recensi zhotovené, jenž v rukopisech označen ještě nápisem: „Alemanicæ ecclesiae veteris canones et pontificum epistolis excepti a Remedio (Remigio) Curiensi episcopo“

§ 19. Sbírky před-Gratianské.

1) soustaone časové chronologie!
2) synod zřejmě totální ne pro celou říši ne pro jednu provincii
3) leges barbarorum ne pro celou říši
Oba jsou doloženy, vzniklo v 7. - 8. století
Význam jistě: Sbírkami těmi mohou být využívány k výpracování a rebráni předpisů církevního práva z pravidla soustaone provedená z IX. až do počátku XII. stol. sloužící různým potřebám uris locum kterážto rebráni čerpána jsou hlavně ze sbírky Divise Magnatice, pak z pravé římské skříby, avšak vedle toho též z Pseudo-Isidoriem, z četných provinciálních synod, pro-
pravdelech

nientiarii a konečně též z pramenů světského práva římského a francouzského; a z kterých dleto sbírka čerpala Gratianus, skládaje své peleciilo nazvané „Decretum“ (concordantia discordantium canonum).

Z četných těchto sbírek (más 30) vyznačí zvláště tyto:
1. Collectio Anselmo dedicata (883-897) arcibiskup milánský) Skládá se ze dvou částí, jenž se spět rozstupují na 12 kněh; druhá část ještě o něco pondějšího měřídu nežli první a hlavně obsahuje témař výlučně předpisů římského práva církevních poměrů a týkající, vztahé k lex romana canonice compta (viz §. 14).

2. V Německu vznikly asi r. 906. Libri duo de synodalibus causis et disciplinis ecclesiasticis; složil ji opat Regino kláštera Pümnstátského († 915), aby prací svou poskytl biskupům příruční knížku předpisů poličních a učitečních při visitaci círk. správy a při soudcích synodálních. Sbírka tato čerpala zvláště z provincialních synod německých a v Gallii konaných, pak též z římského práva (Breviarium Alaricianum, Epitome Juliani), ale též z pramenů německého práva (leges barbarorum i capitularii).

3. Z obou pravé dotčených sbírek vzniklo t. n. „Decretum Brocardi, episcopi Wormatensis“

Spisovatel sám nazývá dílo své „Collectarium“. Rozpadá se na 20 kněh a patrně sděláno bylo mezi r. 1012-1023. Podleji třikrát v Čechách a na Moravě bylo díla toho užíváno, všemouček kapitole podle jejich míst působení.

Sbírka tato jest dle úmyslu skladatelova učebnicí (úmíruční knižkov) sloužící k vyučování kleru. Oznámena jest zvláště tím, že četná capitularia uvádí se v ní jakožto dekrety paprší. Sbírka tato rozšířena byla vahou měrou mezi glossatory XII. věku, a z nich jakozí z collectio Anselmo dedicata velmi hojnou měrou čerpal Gratian. Pojednávat v z. knize o právu manželském, v 16-18 pak o řízení soudním, v 19. knize jest obsažena pod názvem „Corrector vel medicus“ monografie počitendialní.

4. „Collectio duodecim partium“ spočívající na právě dotčené sbírce, vznikla patrně v roce 1023. v Německu a vyplývá tím, že zvláště synody partizární a příši německé odhývané podrobněji využala, rozšířena jest nejen po německé říši, nýbrž i po Francii.

Následující dvě sbírky opět původ svých vztahy ke Vlašsku za bojů o opravu discipliny.

5. „Collectio Anselmi Lucensis“ († 1086); skladá se z 13 částí; prvních 7 kněh vzděleno bylo ze sbírky Anselmos dedicata, zbyvajících pak 6 dalších dílu

spočívá na sbírce Borcharda Wormského. Vzniká sbírka také tím, že dekrety, kteréž uvádí, většinou z římského papršího archivu čerpány jsou. Vznikla na sklonku 11. stol.

6. Cardinal Deusdedit, původem Santi, složil ve Vlašsku a vznikal paprší Viktoru III. (1087) sbírku na 4 díly se rozpadající a jednající o mocci primatu círk., kleru římsk., o všeck církvi náležitých a o immunitě církve.

Ve Francii vznikly 2 sbírky, připisované sv. Ivovi novi, biskupu v Chartres-u, jenž zemřel r. 1177, totiz:

7. „Decretum“ sbírka to rozšířena na 17 kněh, která uspořádána jest dle vzoru práce Burcharda Wormského; o patra druhá známa

8. „Panormia“ rozpadající se jen na 8 kněh, která vzniká přesnou systematickou. Spíš jest, kteraz obou prací těch je starší a v pochybnost vztahu, zdali sv. Ivan jest také původcem pro dotčeného „Decretum“.)

9. Sbírka „Collectio trium partium“ vznikala též ve Francii souvisící, úzce s obsáhlější „Decretum“ sv. Ivona, buď po jeho smrti. Důležitou jest, poněvadž postavila Gratianovi velmi mnoho látky; dělí se na 3 části: první přivádí material z dekretálů, druhá synody, a konečně třetí přeopisy římské a franc. práva k církvi se vztahující.

10. Sbírka faktér sýracem Tuanovým souvislá
následovala ve Španělsku v Saragossa, oddud nazývaná jeť
»Collectio Caesar - Augustana«, dělí se na 15 kněží a
ognitila též patrně na počátku 12. stol.

11. Sbírka „Algerii Leodinensis scholastici liber
de misericordia et justitia“, soustavně to pojedná-
ní ve 3 dílech složené kolem r. 1128. o církevní disci-
plině; v druhé části podrobněji se dotýká řízení
soudního.

costi. po Miles
francis

10.2.97

Sbírky tvorící t. zvaný
Corpus iuris canonici.

I. Decretum Gratiani

Gratian, původem Vlach a povoláním mnišek
v klášteře sv. Felice v Po... učitel církevního práva,
na konci, složil mezi r. 1139 - 1142 obsažlou sbírku
církevního práva, chceje jednat v jedno shrnutí
všechny tehdy ještě platné předpisy pořáškem přehled-
ným, mimo to však zahrnuje též odstranití če-

tné neshody při užívání starších sbírek, jelikož v
této nebylo řetězco rozdílu mezi pravidly obecně
platnými a jen partikulárnimi, daleko mezi pravidly
dosud zavazujicími a zastaralými, konečně mezi na-
řízeními synod s jedně, a pouhými uprostřed církevních
episkopateli, zvolášť po. otcův a žákův světským s
druhé strany.

1159 p.v.C. Gaius Iustinus Kaple v Bonni

Dílo Gratianovo, jejž skladatel zde nazval: „Con-
cordantia discordantium canonum“, jež však
později nazýváno bylo „corpus decretorum“ anebo
„decreta“, jest jednat velmi obsažlou sbírkou mno-
hých právnických z těch nejvíce znějších pramenů sebraných,
jednak jíž prace vědecká, totiž stověrý nástin nauky
církevního práva, neboť v přesných, i sečných větách
zahrnuje Gratian právni zásady, které vyplývají
z výpojených hojných dokladů pramenů, mimo
to však sloučuje odpovídající sobě zámlivost města pra-
menů vyklamáním toho, které nářízení je pondějším,
které partikulárním, které výnimečným - contrarietas
canonum solvantur tempore, loco, dispensatione -.

Decretum rozdělil Gratian na 3 díly (zde se
že původně rozdělil práci svou na 2 díly a vymější
3. díl v druhém že byl obsažen). Podrobnější roztrí-
dění 1.- a 3.-ho dílu pocházejí však od jinak Gratianova
než díly od písaviv.

jmenem Paula - Palea, který také počet výňatků z
pramenů významných pozdějším dodatek rozmnogil (asi o
160), které ve výsávání doložením „Palea“ označeny byly

ji. D. 43 palea Tractatus de Poenitentia

I. část dělí se na 101 distinkcí, z nichž každá obsahuje řízený počet výňatků z pramenů - capita nebo canones. Gratian sám naznačil prvních 20 distinkcí jakožto úvod celé práce - principium, initium - jelikož se v nich pojednává o zřídlech, že kterýkoli se může předpisy práva církevního. Ostatní pak distinkce 21-101, jasnočto už nejsou pojednávány bývají výrazem „tractatus ordinandorum“, ježto obsahují předpisy o duchovních a kostelních zříadech (ordinace kleru, volba biskupa, konsekrace, volba prelátů, moc legátů a primátů).

II. část již dle Gratianova rozdělení rozpadá se na 36 právnických případů - causae; při každém z případů těch rozebirají se jednotlivé obásky - quaestiones - maskytující se za příčinou disládního rozříšení poloh kterého právnického případu; při každé obáce prodávají se výňatky z pramenů - canones, capita - přinádějící material zákonný k rozříšení též které obásky. Jelště právo majetkové církve, právo řeholníků a právo manželské, vedle řízení a pravou trestního v této části bylo umisťeno.

V případě 33. jasnočto obásky 3ti v rámečku ještě samostatně dělí slavné pojednání: „tractatus de poenitentia“, rozdělené na 4 distinkci, které opět obsahují řízené výňatky z pramenů.

III. část dělí se na 5 distinkcí, každá pak opět obsahuje řízený počet výňatků z pramenů (canones, capita). Nazývána bývá „tractatus de consecratione“ pojednávat o věcech kultu, zvláště svěcení kostele, pastorech a o těch světových, o kterých jin o předcházejících pastorech nebylo jednáno.

Co se týče citování, cítí se výňatky z pramenů v I. díle lze zpravidla, že označuje se výňatky číslicí pořadí, zatímco nelze one distinkci uvedené kgl., na pr. c. 1. D. I. 17 con. 1. Distinct. 2. Výňatky z II. dílu citují se tam, že se podobně uvede cap. sa a quæstio, pod kterou výňatky dle číselníku pořadí zpravidla, na pr. c. 29. C. III. qu. 4. - Výňatky quæstio pak II. dílu citují se jako z I. dílu, avšak dokládá se c. 1. C. 15. q. consecr., na pr. c. 26. C. III. de consecr. - Podobně q. tam c. 1. C. 14. de a tractatus de poenitentia (c. 45. D. II. de poenit.) - c. 1. C. 6. de poen.

Zde Gratiani neb. S.S. (jako glossatorii říkali) jsou krátkým označením obsahu jednotlivých výňatků z pramenů jíž Gratianum doložená. Vedecká jich cena záleží v tom, že nám dolicují, kterak Gratian sám pojmí mal obsah jednotlivých předpisů a nařízení z pramenů významných c. 4. D. III., pořadov. 3. hl. c. 4. T. in conscr. de conscr. c. 9. C. 17. q. 4. Ignis moderato distibuto

Inscriptiones nazýváme nadpisy výňatků označující, často arcí mylně, žřídlo, ze kterého čerpány by paké výňatky.

Práce Gratianova není dílo původu authenticického, z rozhazu zákonodárcova zřízené, nebo až později zákonodárcem schvábené, nýbrž pouze soutaromou prací. Výnátky však nad všechny ostatní sláší, zvláště paké naol známé nám již „Decretum Brocardi“ obsahlostí latiny, přehlednost spravy a konečně kritickým rozborem; pročež zdejší dosla nejvalnějšího rozšíření a stala se základem jednotného vědeckého rozvoje církevního práva. Do Čech přenesena byla práce Gratianova biskupem Danielem r. 1159., když se tento byl vrátil z tažení proti Milánu.

Sbor Gratianova podnes je prací soutaromou. Jméno pouze officiální, římskou knižní obstarané vydání. Papež Pius V. totiž r. 1566 zřídil zvláštní Kongregaci kardinálu (5) sesílenou učencům původněmu ze zemí ^{venecie} Románských za tím účelem, aby tento sbor, znovu ^{venecie} »Correctores Romani« porovnával nejstarší rukopisy dila Gratianova, zjistil pravé čtení, opravil onyly sloučivší se a konečně disktem vydal výsledek díklaďných těchto prací jako officialní římské vydání Decreta, což se stalo r. 1582. ^{z. ledna 1582.}

Tednotlivé výňatky z pramenů přijaté Gratianem do sbíry i podnes požívají jen te moci a voily, kteréž požívaly podle původního vzniku svého, jinouc polž po-

vípadě jen předpisem parlata, aneb jen zákonom ^{zákonom} soudním alespoň jen proněšením se sice alespoň konečně falsifikatem, Bondoni dorouby billy.

Dosud vědeckého výpracování Gratianova dekrete, ^{ky klad} byl nejdářší způsob toho: glossování jednotlivých výňatků, ^{litteram} z pramenů. Nejdářší glossatorem je Panca Palea, vedle ^{Alexander II.} ^{Similia} něhož vynikají Rolandus Bandinellus, jenž v. 1159. jako Ale. II. ^{differential} scander III., Stephanus Tornacensis (z Tournay) a Joannes IV. ^{casus} Brocardicus. Fidentius. ^{regulae juris.}

^{B. Apparatus glossar} Tvarcem t. zv. glossae ordinariae ad decretum jest. ^{G. Summa ad} Joannes Semenza čili dle národnosti Joannes Teutonicus ^{decretum.} ^{ale distinkci kau} znovu (Joannes Zemecke + 1245/6), probost v Halberstadtě ^{bathka probitely} (Schultebo); doplněna a opravena Bartolomejem Brizentajm.

^{Summa ad Regule Paley. v. 1159. tholice. 2. summa. Holm. Molinaeus. 3. summa. v. 1240.} Stručné vědecké pojednání ke Gratianovu dekreту ^{t. zv. Summa super decretis} složil později biskup Fer. ^{103. dnešek.} Karstaj Hugo čili Ugoccio r. 1210. -

^{3. Haugius 1185. přepracovaná zde Schaw. Tomás. byl pořádán a pečetěny proti biskup. biskup.} Nejdářší vydání Gratianova dekreta tis Rem vyslo ^{zimni.} r. 1471 ve Strassburce. V 16. století starali se francouzští učenci o správné a potřebné vědy uphořívající vydání (Lion, Molinaeus). Cetné onyly ve vydáních těchto se vystýujíci zavdaly podnět k výše uvedeném římském vydání. Poslední glossované vydání vyslo v Lyoně r. 1671.

Novější konečné vydání jsou kritické vydání otce církve protestantů, Justa Henninga Böhmera - a

vystříene v Halle u. 1747; patn obecně upotřebované vy-
dání následné pěčí prof. Emila Richtera v Lipsku u. 1838.
a konečně vydání pod pěčí prof. Friedberga v Lipsku u.
1879. vystříene.

prvotná latinská | první
ad b) Historia ecclasiastica; novějších vydání i latinském; 1157-1965. Praha: Vlastiv. knihy
Ecclasiastická summa grisea: voda, aula, pustý život, když byl papež
předkámena. Svatý řád sv. Jana Křtitele. 1157-1965. Praha: Vlastiv. knihy
Damaskus. 1157-1965. Praha: Vlastiv. knihy
Sbírky pro - Gratianiske

Praha před pap. zákoníky 1150-1234.

(manuální
) processus: dny, měsíce, roky, město
oficiální práce, u kterého papež nebo jiný člen církve
Pivočinní zpísob doplňování výrokového zákonu
o Dekretum Gratianovo pojedných postanuimi příslušných
pozdějších pap. zákonů (decretales) záhy ustoupl vhodněj-
ším zpísobu: tedy připojování novějších práv. předpisů
na konci Decreta Gratianova sauvestrum v období
appendicis ad decretum.

Válne ročníení obor písobnosti církevní pravomocno-
si v dnešní polovici 12. a v prvních desítiletích 13. století,
jaký v provolávání učených a byzantských právnických na-
tací papežství toho byly přičinou, že četné zákonky pap. byly
prohlášovány a že následkem toho výzvy nalehavější po-
řečka systematických sbírek téhoto zákonu se nastavovala.
Nebot' dekretilie tyto vydávány byly dle výpadné potřeby
zůstaly roztroušenými, mimo to však často také dekretilie
obsahovala předpisy do nejdůležitějších oblastí církevního
práva zasahující.

Agustino: Historia ecclasiastica; novějších vydání i latinském; 1157-1965. Praha: Vlastiv. knihy
Svatý řád sv. Jana Křtitele. 1157-1965. Praha: Vlastiv. knihy
Matriční zákoník 1157-1965. Praha: Vlastiv. knihy

Podle vzoru vydání Justinianova četné sbírky dekre-
tialii buďlo do Gratianovy práce nepřijatých neb teprve
později prohlášených systematickým zpísobem byly sde-
lány. Rozeznávati lze dvě skupiny:

1. sbírky rozdělené pouze na tituly (hlavy) a capita, kte-
ré nezasily ani ve školním ani v soudu, a proto také male-
ho poměrně povšimnutí dosly v literatuře kanonické;

2. skupiny sbírek systematicky rozdělených ve knize, ti-
tuly a capita, které byly začleněny vkladu círk. práva na
vysokých školách a začleněm těž praxe círk. soudu, proč
arcibiskup se beztlivého propracování jen od glossarioru,
tak i od summistické círk. práva.

Ve první skupině naleží:

1. t. xv. appendix concilii Lateranensis, sbírka to
pocházející z papež Angeli, obsahující v pivočinném zpa-
cování a 1. titulu uvedeném obecn. názvu Lateránského
křížiho u. 1179. a v dalších 43 hlavách dekretilie Alexandra III.
a následují jeho až do sklonku 13 století. V pozdějším zpraco-
vání rozmnoven byl počet titulů obsahujících dekretilie na 49.

2. Druhá sbírka zachovala se v trojím mezi sebou velmi
blízkém zpracování, na základě toho starší receuse t. zv.
appendix concilii Lateranensis sdělany byly v sbírky, patná-
cti mezi sebou souvisici a těle mist, kdež nalezeny byly, zvané:
Collectio Bambergensis, Lipsiensis a Passelana.

Do druhé skupiny náležejí tyto sbírky, které nazvány bývají Compilations antiquae (sc. decretalium).

1. První nejdříšší sbírkou jest t. zv. Breviarium decretalium neb extravagantium, práce soudcova bývalého někdy učitele církev. práva, později probosla v Pavii, konečně biskupa ve Făenze (Faventius) a v Pavii, Bernarda Pavijského (Bern. Papiensis), známá, Breviarium extravagantium. Dilo to jest rozděleno podle vzoru sbírek statutů horně-italských měst na 5 kněh, tyto jsou na titule, a každá hlava o titulu pojmenována capita, která přivodí výňatky z dekretalií chronologickým přívěskem.

V I.^é knize pojednává se o církevních právních, o slupních a řádech kněží, a o sládkách připravových co do řízení soudního; v II.^é knize o ústrojí soudu a mino to o řízení soudním; v III.^é knize o způsobu života kleru a o majetkovém právu církve, konečně též o mniších či o řádech, a o zlátištěm právním postavení rádu a mnišů co do práva majetkového; ve IV.^é knize jedná se o právu manželském, v poslední t. j. v V. knize o trest. skutcích, o trestech církve, při tom o řízení ve věcech trestních.

Hanovista František de Segusio (Ostiensis) v kratický veršku pojál tento celeho díla takto:

"Iudicium, iusticium, cleris, connubia, crimen"

Složeno bylo dilo to po r. 1187 a před uplynutím r. 1191. -

- 65 -

Systematizací práce Bernardovy je vedeníle žitou, jelikož tvarice současným přívěskem pojeďovávají o dekretalích pozdější sbírky do tohoto skupení náležitě a dokonce i sbírky zákoní pap. části t. zv. corpus juris canonici tvorící.

Záletem této sbírky bylo vpravo sebrati původnímu pořádkem: i dekretalis vydané od dob Gratianových až do posledních let slády papce Klimenta III., i starší dekretily, jichž sv. nebyl pověřen Gratian. Některé z těchto starších dekretalů jsou původem pseudo-isidorského.

Práce Bernardova byla různými glosována, a summa tří složena učitelem církev. práva v Bononijské Univerzitě Boemem.

2. Compilatio II. (decretales secundae sc. mediae), jejímž systémem jest zpracována jako Bernardova. Původcem je Angličan Joannes Galensis (Wales), jenž čerpal svůj material ze dvou starších prací svých rodičů: Gilberta a Alana, a přidal ve sbírku tu dekretalii prohlášenou po zakončení práce Bernardovy a před publikací sbírky t. zv. compilatio III., jakož i některé starší zákony pap., které Bernard přehlédl. Uzavřela as. r. 1212. -

3. Compilatio III. jest starší než práce dotčená a byla zhotovena z rozkazu vynikajícího právnicka papce Inocentia III. od notáře pap., bývalého učitele práva církve, později kardinala, Petra Collivacina z Beneventu, tímž sousta-

vním pořádkem, jako dvě výše dotčené sbírky. Byla prohlášena nejsouc jen práci soudcům, mýbž sbírkou pod záštitou papěže sdělanou zvláštní bulou v. 1210. na vysokých školách v Bononii s tím přikazem, aby bylo ji učíváno in scholis et in foris. Obsahuje dekretálie Inocencem III. vydané v. 1198-1210.

4. Compilatio IV. složena od neznámého soudcůmka obvyklém systematickém pořádkem je doplňkem dotčené; neboli zavírá do sebe dekretálie Inocence III. z posledních 6 let jeho vlády († 1216) a mimo to unesení veleúčitného IV. Leteriánského sněmu v. 1215. Tedy sdělána krátké posmíto Inocence III.

5. Compilatio V. (Honoriana) složena z rozkazu papeže Honoria III. (1216-1227); byl neznám. Obsahuje jen dekretálie Honoria III. a několik zákoní Bedřicha I., „de immunitate ecclesiae.“ Zaslána byla v. 1226. bulou proslulému učiteli cirk. práva a procesualistovi arcijátkovi Raimundovi do Bononie s tím nařízením, aby ji slavně proběsil a rozšíření její pečoval. Tedy to druhá officiální compilace a rozdělena fan jako ostatní.

Hino posléz dotčenou slaly se ostatní sbírky předmětem vědeckého zpracování glossami v Bononii.

S. 22. II. díl corporis juris canonici čili
zákoník Řehoře IX.

Vámy počet sbírek dekretálí uvedených a různá

jich provaha xpisovaly školáni i soudci tím více nezávazí, ježto v nich nebyl pojat všechn material zákonodárné činnosti například aby tyto nesnáze odčiněny byly nařídil Řehoř IX. v. 1230. svěnnu procuritarii a kaplanovi Raimundovi z Pennaforte, bývalému učiteli cirk. práva v Bononii:

- Sluji všechny dílo*
1. aby všechny dekretálie po různých sbírkách rozhroušené a jedno dílo rebral a je co do obsahu prozornal;
  2. z tohož mnoha pouze jednu a z odpovídajících si pouze novější z dekretálí v dílo aby pojal, vyloučio takto různé zbytečné;

Holmich

3. aby vedle dekretálí předchádci Řehořovým také zákon vydané Řehořem IX. a zákoník ten pojal, zvláště potud takovými dekretáliemi spory v teorii panující by se rozřešily.

Tix v. 1234 předložil Raimund návrh obsáhlého pop. zákoníka například, jenž schválil jej prohlásil jej bulou „rex pacificus“ zasláním té sbírky do Bononie a Paříže.

Zpísob rozdělení zákoníka byl týž, jako zavedl Bernardus, totiž rozdělení na 5 kněh, lečto na tituly a titulu na canones. Raimund celkem zachoval obvyklý v „compilationes antiquae“ pořádek titulů, vymítnutý z nejstarších dekretálí (canones) seřazený v tituly chronologicky. Podobně jako v corpus juris civilis změněny jsou někdy

původní texty následkem t. zv. emblemata Tribonianum. Raimund znovou papčem provedl četné interpolace v dekretalích předchůdci Řehoře a nadto přidal nezaplňené mezer a k rozšiření kontroversi nové dekretálie s nadpisem „Gregorius IX.“

Velikoz tímto zákoníkem měly být nahrazeny všecky starší sbírky dekretálů a tudíž vylučným zákoníkem co do papr. zákoníku být měl, označována byvala sbírka lat. od glossatorů „Liber extra Decretum“ či krátce: „Extra“.

Tento zákoník je sebráním zákoníku vylučným, pokud jde o obecné právo círk.; dekretálie tudíž nepřijaté ani ve sbírkách Gratianovu, ani v tento zákoník pochły platnosti své; partikularního práva se nedotekly. Všecky předpisy v dekretálii Řehořovy pojaté platí jako obecné zákoníky Řehořem současně vydané, atž původně vydané byly Mijunkovi a Rokytkovi.

Nadpisy titulů - rubricae titulorum - jsou též částí zákoníku a tudíž zavažující, na p. X. 3. 9. „ne sede vacante aliquid innovetur“. Moci zavažující arcit nemají „summaria“ t. j. skručný obsah výjimkou, možno to pozdějších badatelův.

Rovněž „glossae“ t. j. vysvětlivky sloužící k výkladu jednotlivých dekretálů moci takové nemají.

Raimund při vydání zákoníka řídil se výkladem předchůdci t. j. kladatelů tak řečených „compilationes antiquae“, často jedinu dekretálů na několika částí rozdělil a je pod různými tituly umístil. Pivoď jednotlivých částí označován při tom jasni během t. j. začátečními slovy dekretálie a doložením dodatku »et infra«, označujícím, že jistá část obsahu této dekretálie byla vynechána na tomto místě a po připravě na jiném příslušném místě.

Rovněž i v dalším směru dojel se Raimund předchůdci svých, vynehav totiž pravidelný případ, jenž dal podnět k vydání určité dekretálie přijaté zákoníkem jen rozhřešení případu dispositioní předem označující. Glossatorů zvali vynechaný tento skutkový podklad »paras decisae«. Francouzský učovník Pontius do vydání zákoníka Řehořova v Antwerpách r. 1570 vytisklého přijal partes decisae, odkud pak i v novějších vydáních zachovány a tiskem kusovinu označeny. Oficiální vydání zákoníka Řehořova, jen cor. rectores romani r. 1582. v římě zprůsobili, vynehalo partes decisae, jesto za část zákoníka nelze jé pokládati.

Dítování v tom záleží, že se číslici arabškou označí canon před skratkou X., k níž c. 3. X. II. 24. de jure iurando.

Nejznámějším vykladačem je Simbaldus Flis.

cus, pozdější to papež Innocenc IV. (lumen fulgendissimum decretalium). Glossa ordinaria k zákoníku tomu složena od Bernarda de Botone (Parmensis).

Nejoblíbenější komentář složil Jindřich ze Suzy (de Segusio), pozdější to arcibiskup a kardinál v Ostii († 1272); komentář ten znal se „summa aurea“, (také „Foliosensis“ j.e. archiepiscopi).

Nejstarší vydání: v Mohuči (1474), Contius (1570), officielní vydání r. 1582, dale Richterovo, Friedbergovo, a jiných více.

S.23. III. dil corporis juris canonici čili
Liber sextus
(decretalium)

Rozvoj poměru obročních a soudního řízení ve věcech sporujících i trestních jálegitostech začaly podnět k četným novým decretaliím.

Innocenc IV. (1243-1254) dal po prvním sněmu lyonském (1245) v jedno sebrati své decretalia a usnesení I. lyonského koncilu a zaslal tuto sbírku do Bononi, rozkázav, aby bylo předpisov v rukopisech zákoníku. Řehoř X. na příslušném místě „sub debitibus titulis“ byly vřadeny, což se i stalo.

Podobně Řehoř X. po druhém sněmu lyonském (1244) učinil zaslav sbírku svých decretalií i usnesení II. lyonského sněmu bullou „Cum super“ do Bononi r. 1244. Tímž způsobem vědli si co do svých decretalií i papež Mikuláš III. r. 1280.

Znováží Řehoř Bonifac VIII. nesnáze se vřaděním nových decretalií sub debitibus titulis ve starší rukopisy zákoníka Řehoře IX. spojené, dale uvažuje neshody vzniklé z přijímání všech nařízení papežských, zvláště tedy také nařízení jen významných v četné sbírky soukromé, o pochybnosti vzhledající o pravosti decretalií do takových sbírek přijatých a bylo nad tu vydání zákoníka dle všem Řehoře IX. vyhodnut též od učení Bonouškého, nařídil tříčlenné komisi, kolíž: biskupu Vilemu de Mandagoto, arcibiskupu Berengaru z Fredoli, i mistokancelériji pánovi Richardovi ze Sienny, aby všechny decretalia po roce 1234. vydané a posud praktickým význam mající v jeden zákoník sebrali alespoň obvyklé současny v 5 knih. Bullou „Sacrosanctae ecclesiae romanae“ r. 1298. schválil Bonifac VIII. dílo, nuzíž těch, zároveň rozhodl papež tento, že jeho vlády papešství vzhledu své mocí došlo, aby nový ten zákoník jako „Liber sextus“ (má však jako Řehoř IX. opět 5 knih)

přidán byl k 5 knihám Řehoře, načež zaslal jej uni-
versitámu v Bononii a Paříži.

Na konci zákoniska toho připojeno bylo 88 řeholí
právnických, jež sestavil z rozptýlu papírce znalec a uči-
tel práva římského Dinus de Mugello. (Nacházíme
je českým překladem v XV. století v jedné knize městské).
Týž prach pondělji sepsal k řeholím též zvláštní kom-
mentář.

Skorem 2/3 dekrebatů pojatých v Liber II. pocházejí
od Boniface VIII. Předpisy od předchůdci jeho uydané
jsou často podstatně změněny, dodatky rozšířeny
anebo restrikingovány, čímž z výroku v jednotlivých
jen případech věrnější utvořena nověčná právní
pravidla. Bonifac VIII. četnými dekrety i přímo
rozšířil kontroverse mezi glossatony v různých pra-
slovnických posudovavajících.

Také zákoniska Boniface VIII. je významnější t.j.
neprijaté v tu sbírku dekrebaty z období od vydání
zákoniska Řehoře II. do prohlášení Libri II. jsou na-
dále neplatny. "Významnější činí jen »decretales re-
servatae« t.j. dekrebaty neprijaté doslovně zně-
ním v naší sbírce, přece ale doslovně slovy ve
sbírce té naznačené aneb dokonce jen nověčně dle
obsahu svého ve sbírce dotknuté, upravující poměry

jen pomíjejici aneb obsahující jen instrukce pro církev. orgá-
ny vykonné.

Zpísok citovaný je jako v římských Řehoře II., jen
místo "X" stojí "VI".

Nejdůležitější glossa k tomuto zákonisku je glossa
ordinaria od Pana Andrea, jenž sepsal i výklad na tento
zákonisku, znany „Novella in Librum sextum“.

Vydání Libri II. jsou tedy jaro vydání zákoniska Řehoře II.

5.24. IV. díl corporis juris canonici čili
Clementince (sc. decretales).

Klement V. dal 1305-14 sestavit sbírku svých dekrebatů
i usnesení obecního sněmu církve Viennského (1311) dle ob-
vykle soustavy v 5 knih, kým neznámo. Prohlásio sbírku
tu v konsistoriu kard. v. 1314 v Montcaurie (in castro de
Montiliis) u Carpentras (Carpentoratum) odkládané ode-
stal prohlášenou, jak se zdá, vysokým učením v Orleans.
Nejsou však s prací spotačen novým pod treslem esko-
minika vracení všech opisů této sbírky i nové zpracova-
ní zákonického díla. Nedovolal se ale dokončení druhé re-
cenze, neboť zemřel v. 1314. Teproe 3 léta na to (1317) jeho ná-
stupce Pan XIII. bullon »Quoniam nulla «prohlásil sbír-
ku původně Klimentovu, která se jeví v této recensi byti

zkrácenou a změněnou, zaslal ji vysokým řádám a Bononií a Paříži.

Tento zákoník lící se co do své povahy od výše popsaných dvou tím, že není výlučným, t.j. neodnímá neprijatíve sbírku dekretalií, prohlášeným po r. 1298 od papežů Boniface VIII., Benedikta XI. a Klimenta V. zavizující mocí, pročž nemá název »Liber II.«, jenžto glossa proti pokusu tomu co nejrozhodněji se ohrada.

Způsob citace ještě jako v zákonících Rēb. IX. a Bonif. VIII., jen místo X neb in II stojí sin Clem.» -

Glossa ordinaria je od Jana Andrea; vedle této ve ve školách i soudcích přijaté glossy je rovněž proslulou glossou právníků: Viléma de Monte Landuno a Zenzelina de Cassanis.

Nejdáří tištěné vydání 1460 v Mohuči od Petra Schöffera.

S. 25. Sbírky extravagant.

Auhenticitajich sbírek dekretalií papežských po Klimentinum není. Dle potřeby konkromou pili restaveny byly dekretale po r. 1298 prohlášené větším nebo menším počtem a přidávány jako dodatky k officiální sbírce Boniface a k Clementinum.

Známe 8 druhů jich. Dilexité jsou 2 sbírky:

1. Sbírka Extravagant Tana XII. (1314-1334);
2. Sbírka t. zv. »Extravagantes communes«.

(Ad 1.) Sbírka t. J. XII. vznikla tím, že professor círk. práva pozolejí kapl. pap. Zenzelinus de Cassanis 20 dekreteb lí toho papeže (7 let-1316-1324) chronologickým postupem 1325 sebral a je glossou opatřil. Sbírka ta velmi byla rozšířena.

(Ad 2.) Sbírka »E. com.« známá tým složena z různých dekretalií papežských až do sklonku 15. století (1483.).

Tato sbírky v řetězích rukopisech obvykle (»communiter«) se vystýlají, jasnož i o m. E. J. XII. přijal franc. právníka Jan Chappuis do provího v Paříži vydaného protiskru »Lopus iuris canonici«, jenž přečí pařížských nakladatelů Old. Geringa a Bertholda Rembolda v 1500. vyděl.

Upravení těchto dvou sbírek poněkud jinaké ještě než jen v starých rukopisech se vystýlají. J. Chappuis rozdělil E. J. XII. Zenzelinem chronologicky seřaděné na 14 titulů dle systematického řazení dosud obvyklé. Druhou sbírkou »E. com.« roztrísil na 5 knih a tyto na třídy. Tento ale v oboru práva riánojského nové latky nebylo, nadepsal 4. knihu »Liber II. vacat.« Odhad vělo v obecně používané latce tyto dvě sbírky dle spravy Chap. puise do pozdejších vydání corp. iur. canon. Také římská edice za řehore XII. vydána přijala je. Tim ale nemohly povahy.

zákoník, jehož náčelem římského vydání bylo poskytnouti pravý text zákoník.

Výňatky z těchto sbírek citují se dle čísla uvedené (c. 3. nebo c. 4.) a podle sbírky s doložením, ve kterém titulu o „E. I. XXII“ neb ve klerické knize a ve kterém titulu sbírky „E. com“ je klerické místo maléřti lze, nařízení c. 3. E. I. XXII. 14 tit., c. 3. E. com. I. 8. –

Glossovány jsou tyto sbírky až ve nejprvjiž pøijaty do vydání Chappuis-ova od Viléma de Monte Landuina a Zenzelina a Cassanis.

S. 26. Liber VII. Clementis VIII.

Zkrýsl Rehoře XIII. (1572-1585), v jednou sbírku pojali všechny Extravagantes od r. 1298. a vydali tak výlucný na příští zákoník, jenž by se pojil přímo ad Librum VI., nebyl proveden.

A teologové totiž skor kardinálu papežem řečeným povolaný za jeho následce Sisteta V. a Klimenta VIII. práci tuto vykonal, a také výsledek pracné činnosti této komise r. 1598. vytiskl byl pod názvem: „Liber VII. papae Clementis VIII.“, přeče dílo to neschváleno papežem z příčin dosud s dostaletu neobjasněných, a dokonce pak z rozhazu jeho všecky výlistky zmazány.

Všekteré závazné platnosti postrádá soukromá sbírka

decreta利í papáckých po r. 1298. prohlášených, kterouž pod týmž názvem: „Liber VII. decretalium“ lyonský právník Petrus Matheris jako přídatek k frankobrodskému vydání corp. jur. canon. 1590. posmne vydal.

S. 27. Instituce cirkevního práva.

Kanoniste' viděli v Decretum Gratiani sbírku podobné důležitosti, jako mají Pandekty pro studium práva římského, zákoník Rehoře IX. přirovnávali Codexem Iust. a v zákoníkách Bonif. VIII. a Klem. V. srovnávali podobné doplnky řečeného zákoníka, jatým jsou Novellae Iust. vzhledem k Codexem.

Aby obdoba corporis iur. can. s římským corpus iuris iplně byla provedena, pokusil se Č. Pavel Lancelotus, profesor v Perugii († 1590) na rozkaz papeže Pavla IV. o sestavu institucí cirkevního práva. Tentož ale usnesení sněmu Tridentského málo byla prohlášena, když Lancelotus svou dotačníkem, nedostalo se jeho dílu autorizace pap. Teprve nástupce řečeného papeže, totiž Pavel V. (1605-1621) pouze dovolil, aby také tento nařízení cirkevního práva přijímanu být směl do vydání corporis iuris canonici.

S. 28. Corpus iuris canonici co celeb. přidatky k němu a pomér jednotlivých částí jeho.

Obecné sněmy v Houstici a Basileji a Vídenský konkordát

(1448) nařívaly: *Decretum Gratiani*, za kardinály Řehoře X., Bonif. VII. a Klau. V. národním náročem „*Corpus juris canonici*“. Teprve v XVIII. stol. vznikal nejprvý výraz „*Corpus jur. canon. clausum*“ kdy označení sbírek těchto se celku protivou k oběma sbírkám Extravagant právníkem J. Chappuisem 1500 vytisklým. Tíž od počátku 16. stol. přidávají ny dotečné k sbírce Extravagant a starším výše dotečným a všechna těchto 6 sbírek nazváno „*Corpus juris canonici*“.

Vé. vydání C. J. C. vystýluje se zvláště k dodatky, jež mají jen senn vědeckou:

1. při *Decretum Gratiani ad C. 35. qu. 5*, „arbor consanguinitatis et affinitatis“, znázornění to slupin pribuzenství a soukromosti s výkladem J. Andreae,

2. při dekretních Řehoře X. „cospectus materialium Decreti et decretalium“, posouvávací to tabulka obsahující jednotlivých částí Decreta Řeza s příslušnými rubrikami a tituly zákoníka Řehoře. Je to práce Ludvíka Bologni na z Bononie as r. 1472 sdělaná

3. *Danones penitentiales ex summa Petesana* (1380.)

Jednotlivé díly corporis j. c. mají se k sobě, podle jen zákoníky jako lec prior a posterior t. j. předpis s pozdějším zákoníkem obsažený zde v každém předpis ve starším zákoníku položený. V *Decretu Gratiani* a obou skrátkách Extravagant jednotlivé výňatky z pap. dekretních v takém jsou k sobě poměru.

Nadpisy oddílu - subricae titulorum - ve skřce Řeče a Extravagant jsou praci vědeckou, nemají moci zavazujíci. V pap. zákoníkách jsou však i nadpisy jednotlivých hlav částí zákonu a mají tudíž moci zavazujíci. Různili se v některém pap. zákoníku rubrum (nadpis), od nigrum (kontext zákonu) rozhoduje znění zákonu, ne nadpis hlavy ne které je předpis určitý.

V rāděný výňatki z dekretního určitého titulu v pap. zákoníku je pouze pomocnou interpretací. Nadpisy jednotlivých výňatků - superscriptiones capitulorum - v *Decretum Gratiani* jsou prostředkem kritiky textu a pomocí k tomu aby zjištěn byl původ výňatku. V zákoníkách pap. nemají nadpisy dekretního zvláštního legislat. významu, t. k. stejně, že každá dekretália má nadpis, jiný označení, vydána byla k jednomu biskupu, či všem biskupům určité říše, či všem biskupům v římském světě nebo všech my dekretália vydává v pap. zákoníky tedy s prohlášením toho kterého zákoníka zákonu napře sbírku lato prohlásivšího a jen tedy rovné zavazujíci moci.

Stručné označení obsahu výňatku - summae - jsou fatto glósy k výňatkům na vyváženou přidání výsledkem činnosti učenců, ne zjevnou moci zákonodárce a nemají tedy moci zavazujíci.

Corpus jur. canon. ješt dosud základem círk.

práva obec., pokud nezdějšími dekrety a i. nebo pozdějšími uvesenimi sekunterníckými synodami ne obecným právem obyčejovým nebylo změněno. Partikularního právního rozvoje nedohýdá se corpus j. canon.

Po právu světské nabyla corpus j. canon. recepcí největší důležitosti, pokud jde o římskou soudní před světskými soudy. Přesobito však mimo to rozhodně též na rozvoj souveranního a statutárního práva. Tomu nevadil odpor franc. králi proti přijetí zákoníka Bonifacie VIII. (Liber II.) ani v Německých zařízeních celeho corpus j. canon magistrem M. Lutharem, jemuž dal zřejměho výrazu upraveném celé sbírky ve Wittemberku 1520.

V Čechách vzdor a obní nechuti Karla IV. při některém Clementinu nebyla popisána žávagnost corpus j. canon. od vyznamenání pod jednon, ani pod obojí. Konzistorie pod obojí rozhývala žávagnými uresení obec. jněmu cirk. Tridentského. Dle instrukcí pro appelači, na hradě Pražském 26. listopadu 1644. vydaných mělo corpus iuris canonici být zákoníkem, dle něhož při domto soudě bylo souzeno. Z toho dalo tedy corpus iuris canonici podprávným vdrojem světského práva v našich vlastech až do prohlášení občanského zákoníku

Eng sp-